

## **C. 9-4. Notities bij een aantal lessen.**

### **Situering:**

*9. Cursussen van na 2000*

*9.1. Cursus Logica 2007 (LOG1-LOG422)*

*9.2. Bijbelse themata (BT1-BT179)*

*9.3. Wetenschappelijke culturen (WEC1-WEC144)*

### **9.4. Notities van een aantal lessen (P1-P68)**

**Inleiding:** Hieronder volgt een selectie uit de notities die genomen werden tijdens een aantal lessen. Notities staan niet op zich, maar zijn een aanvulling op de cursus. Men kan zeggen dat het ‘slechts’ notities zijn, maar toch kunnen ze een voordracht beter en directer tot leven brengen dan een getypte cursus dat doet. Gesproken taal verschilt evenwel van een verslag. Gelaatsuitdrukkingen, intonaties, gebaren, stiltemomenten... kunnen zo veelzeggend zijn en heel wat verduidelijken. Dat alles kan hier niet weergegeven worden.

Ook is wat gezegd wordt, veel spontaner, eenvoudiger van taalgebruik en leidt het gemakkelijker tot heel wat boeiende associaties en anekdotes die in de syllabussen uiteraard niet vermeld staan. We hopen dat deze notities de lezer toch kunnen boeien. Bijzonder leerrijk vinden we de les 5 waar het o.m. gaat over fijnstoffelijke genezingen, evenals les 6 waar een uittreding wordt gedemonstreerd. .

**Inhoud:** Klik hieronder de tekst aan die je wenst te lezen.

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| 1. Paranormale krachtwerkingen.....                     | 1  |
| 2. Over de ‘filosophia perennis’.....                   | 9  |
| 3. Ontologie, geloof en wetenschap.....                 | 11 |
| 4. Natuurkunde en wijsgerige theologie .....            | 18 |
| 5. Fijnstoffelijkheid en O.L. Vrouw van Vlaanderen..... | 23 |
| 6. De mens als onsterfelijke ziel.....                  | 42 |

### **1. Paranormale krachtwerkingen (1/9)**

Een inleidend woord over paranormale krachtwerkingen (8 blz.).

(De lesgever, pastoor T’Jampens, is aan het woord.)

Ik ga vooraf iets onderstrepen: het gebruik van visualiseringen. Vooral de natuurkundigen gebruiken dat woord. Een onbekend origineel wordt beter kenbaar gemaakt door een gekend model. Om natuurkunde goed te begrijpen moet men veeleer gespecialiseerd zijn. Het origineel is dan specialistenkennis. Anderen hebben als buitenstaanders hier dan nauwelijks of geen toegang toe. Als wetenschappers spreken over hun terrein aan mensen die hierin niet thuis zijn, dan moeten zij zich bedienen van een algemeen toegankelijk model, tot iets dat tot het gemene of het gemeenschappelijke verstand behoort en dat eigen is aan alle mensen.

Illustreren we. Men zegt dat een atoom bestaat uit een kern met er rond een aantal elektronen. Dat is een model, maar origineel is veel ingewikkelder. Het model geeft een visuele voorstelling, een soort van vertaling van iets gespecialiseerd in een niet gespecialiseerde vorm.

Kosmologie is dat onderdeel der natuurkunde, waarbij vooral wiskundige structuurformules aan bod komen. Denken we aan de formule van Einstein, en zowat de basisformule van de hele natuurkunde:  $e = mc^2$ . Deze formule zegt dat energie en materie vanuit een zeker oogpunt omwisselbaar zijn. Energie is een vorm van materie, en omgekeerd. In 1 gram materie zit een enorme energie. Deze kan berekend worden door de massa ervan te vermenigvuldigen met het kwadraat van de lichtsnelheid. Ontzettend veel energie is nodig om weinig massa te vormen, of, weinig massa kan je omzetten in gigantisch veel energie. Het laatste wordt b.v. toegepast in een kerncentrale. In 1905 publiceerde Einstein een eerste keer een tekst over zijn relativiteitstheorie. Als je niet in wiskunde thuis bent, dan weet je niet echt waarover het gaat. Wie wel wiskunde studeert, maar op een niet gespecialiseerde wijze, zit ergens tussenin. Ofschoon niet echt gespecialiseerd, reikt zo iemand toch reeds boven wat een jan modaal, wat het gemene of gemeenschappelijke verstand hierover kan vertellen. Natuurkundigen visualiseren, ze gebruiken begrippen die het grote publiek kent om over hun niet zo toegankelijke theorie te bespreken. Mensen in het onderwijs doen dat ook; het origineel, de moeilijke leerstof wordt voortdurend aan de hand van vele toegankelijke modellen vertaald naar het kinderlijke niveau toe.

Dat geldt evenzeer voor wijsgerige theologie. Godsdienstwetenschap is een zeer gespecialiseerde wetenschap. Ik heb er mij vanaf 1956 mee bezig gehouden. Ik heb er wel veel over gelezen, en heb een wereld heb ontdekt waar ik wel kan over spreken, maar toch blijft het moeilijk. In de tekst die over wijsgerige theologie gaat, geef ik de basisbegrippen die jij kunt begrijpen, zodat ook de basisbegrippen van de Bijbel verduidelijkt worden.

Hetzelfde geldt ook voor de wijsgerige psychologie of menskunde. Dat vervalt in 2 delen: een biologisch deel en een deel dat de paranormologie behandelt. De cursus bestaat uit teksten die voor uw niveau uitgekozen zijn. Het is ernstige en solide informatie die jij kunt begrijpen. Degelijke teksten opstellen is niet steeds eenvoudig. Aan de universiteiten van Lausanne en Genève worden tegenwoordig cursussen ingericht voor wetenschappers en advocaten om degelijke teksten op te stellen, die bovendien in een aanvaardbare stijl geschreven zijn. Goede teksten voor jullie vinden is mijn voortdurende zorg, zodat je als je na het derde jaar van hier vertrekt, over een serieuze en degelijke informatie beschikt. Je eigent je zo een wereld toe, die u uiteindelijk vormt. 'Algemene vorming', zodat je in heel wat toch een beetje thuis zijt. Dat is ook het principe van Harvard, de universiteit in de V.S., zodat men zich ver verwijderd houdt van alle vakidiotie.

Ik ben in 1956 met de studie van het paranormale begonnen, en dit dank zij een ontmoeting met prof. van Esbroek, die prof was aan de ingenieursschool in Gent. Hij trok mijn aandacht op dat probleem van de paranormologie, dat toen toch erg verwaarloosd was. En ik zie nu dat hij gelijk had. De meeste Westerse mensen hebben geen echt begrip meer van wat religie ooit geweest is en in een aantal niet Westerse culturen nog steeds is. Het gevolg bij ons: de kerken lopen leeg, religie zegt velen nauwelijks nog iets. Ze hebben zo goed als geen contact met de wezenskern van religie zelf. Mijn collega die catechese geeft (docent aan het HIVO) heeft een heel ander standpunt dan ik. Catechese is retoriek, dat is een boodschap overdragen aan een publiek. Mijn probleem is anders en gaat over de ontologie zelf van de godsdienst. Wat is religie juist? Wat is het wezen ervan? Niet: hoe kan ik de katholieke religie overbrengen naar kinderen? Dat laatste is retoriek. In een van religie vervreemde wereld wordt het geven van catechese een onwaarschijnlijke job.

Twintig jaar geleden over religie spreken was niet echt 'in', nu echter, is dat een gegeerd onderwerp ja een mode geworden, zelfs bij atheïsten. Religie wordt zeer actueel. Ik begon in 1940 te studeren Ik kan enigszins nagaan aan welke golven en modes de intellectuele wereld onderhevig is, en het doet het me wel eens meer denken aan de vrouwenmode die ook heel wat veranderingen ondergaat.

Het woord visualiseren is wat ongelukkig gekozen. Men zou beter spreken van modellen. Het gaat om gelijkenissen en samenhangen, om een gegeven dat op het origineel lijkt en ermee samenhangt, maar toch niet hetzelfde is. Men spreekt van analogie.

Enkele vrienden in Genève bezorgden me een boek<sup>1</sup>, dat uniek is in zijn soort: een wetenschappelijke studie over de bijna dood ervaring van een welbepaald type. De Russische schrijver Tolstoi kent dat fenomeen zeer goed, en beschrijft in één van zijn boeken een doods nabije ervaring van een zekere Ivan Illich. Deze viel in een diepte in de slaap en beleefde tijdens het slapen een zogenaamde uittreding, waarbij het fijnstoffelijke lichaam het grofstoffelijke verlaat. Blijkbaar dood, beschikt hij dan over een vorm van verhoogd bewustzijn en bevindt zich in een lichtende wereld. Dokters en verplegend personeel horen soms ook zulke verhalen van terminale patiënten. Plots, schijnbaar zonder reden, verbetert hun humeur, er toont zich een glimlach op hun gezicht, ze hebben geen pijn meer, en hebben maar één verlangen: te kunnen sterven. Ze willen naar de lichtende wereld die ze gezien hebben. Van zulke ervaringen over de gehele wereld maakten Osis en Haraldson een uitvoerige studie, waarbij zelfs medisch personeel uit India en Amerika betrokken werd. Dit om ook gegevens van andere culturen dan alleen maar de West-Europese cultuur te hebben.

Hun besluit: een uittreding is onafhankelijk van de cultuur of van de religieuze keuze van de terminale mens. Dus wint het bestaan van een lichtende wereld aan waarschijnlijkheid. Ik heb tegen dat boek één bezwaar en dat is het volgende: wat van hun ervaringen verschil noemen de auteurs een mythische dwaling. Er zijn echter ook andere en even waarachtige visioenen maar niet zo spectaculair<sup>2</sup>. Volgens mij verrijken en versterken dergelijke studies, die toch een wetenschappelijk niveau hebben, de godsdienstwetenschap. Daar leer je heel wat bij en dit op een zo wetenschappelijk mogelijke wijze.

In *Scientific American* van september vorig jaar, is een specialiste aan het woord die zich bezig houdt met het effect van hypnose en andere suggestiemethoden. In Bergen (Mons, België) werd hypnose toegepast om een hoge persoon van de justitie aan te vallen. Ik heb mijn hart vastgehouden, want hypnotische verklaringen zijn met een zeer groot voorbehoud als waar aan te nemen.

Let op voor verklaringen van mensen die gehypnotiseerd zijn. Ik heb me radicaal verzet tegen alle vormen van hypnose, met of zonder toestemming van de gehypnotiseerde. Want alle hypnose ontnemt de wil aan de man of vrouw

---

<sup>1</sup>Osis K, Haraldson E., *Op de drempel; visioenen van stervenden*, Amsterdam, Meulenhof, 1979.// Karlis Osis, Erlendur Haraldsson Ph. D. - *At The Hour Of Death: A New Look At Evidence For Life After Death*.

<sup>2</sup> Zie het boek 'de Homo religiosus' op deze site, onderdeel 6.1.1.: een nadoodse vreugde.

die het ondergaat. Hypnose is een verregaande graad van suggestie en zelfvervreemding en dan kun je met de mensen spelen en ze van alles laten doen en laten zeggen. Dokters gebruiken dat b.v. om tandpijn weg te nemen. Zelfs bij zo'n schijnbaar onschuldig gebruik heb ik vragen. Volgens mij is hypnose helemaal niet onschuldig. Maar gezien dat dat in wetenschappelijke middens toegepast wordt, mij goed, maar ik raad het iedereen altijd af. Als ik mensen met een probleem wil helpen, dan moeten ze zo bewust mogelijk zijn. Ze moeten er met hun geest bij zijn. Dan kunnen ze met hun eigen persoonlijkheid dat verwerken. Als je ze in hypnose brengt, dan breng je ze in een droomtoestand. Je bent jezelf en jezelf niet. Wat voor 'ik' is dat als je droomt? Je hebt jezelf niet in handen en niet onder controle. Ik heb teksten van psychologen, die schrijven dat het geen belang heeft of iets dat bovenkomt waar is of niet, als het maar bovenkomt. Ja maar, neem nu die zogenaamde satanische riten, als die nooit echt plaats gevonden hebben, maar de gehypnotiseerde vertelt er over, wat kan een psycholoog daar mee doen? Als dat ooit plaatsgehad heeft dan kun je zeggen er is daar een probleem, maar als dat pure fictie is, wat voor therapeutische waarde heeft dat dan? Ik kan daar niet, ik vinden mensen hypnotiseren veeleer experimenteren maar op een erg gevaarlijke manier.

Hoe kan men over het paranormale spreken met mensen die dat nooit gekend hebben? Toch ken ik weinig mensen die nog nooit een paranormale ervaring gehad hebben, of er van een betrouwbare persoon die dat wel heeft gehad, nog nooit hebben gehoord. Het is wel een feit dat onze cultuur dat verdringt. Het is misschien in een aantal gevallen nog goed ook. Ik ken mensen die daar zodanig en op een onverstandige manier mee bezig zijn dat ze na enkele jaren ook iets mankeren... Je moet goed en logisch in je vel zitten om daar mee bezig te zijn.

Catechese enerzijds en ontologie van religie anderzijds, verschillen. Ontologie van religie stelt zich de vraag: hoe werkelijk is religie? En; hoe is ze werkelijk. De catechist stelt zich de vraag: hoe breng ik religie bij aan mensen, dat is een ander perspectief. De Grieken maakten streng onderscheid tussen ontologie, retoriek en wetenschap. Wetenschap is vakspecialisatie. De meeste mensen die catechese geven duiden religie rationalistisch. Dat kan moeilijk anders. Onze West-Europese cultuur is nu eenmaal rationalistisch. Men komt in onze cultuur al te gemakkelijk in de problemen als men bij de lessen religie al te veel het paranormale betreft. Hoe religie aan kinderen of volwassenen overbrengen als je niet aansluit bij die al te rationalistische denkwijze. Als mensen hiervoor open staan, dan kun je over religie als een ervaarbare kracht, spreken. Alle archaische culturen zijn religieus. Religie is het fundament van

de hele cultuur. In het westen, sedert de late middeleeuwen, wordt dat ontologische fundament vervangen door de wetenschappelijke, nominalistische rede. Deze rede laat geen plaats voor paranormale ingevingen. Vandaar dat onze cultuur voor die niet Westerse culturen, en dat gaat toch om ongeveer 80% van de wereldbevolking, problemen stelt. Die mensen begrijpen ons, westerlingen niet.

Een vriend missionaris on Peru zegt me dat, om in de landbouw een scheikundig product bij die indianen te kunnen invoeren er slechts één manier is, de mensen daar zo toespreken dat ‘moeder aarde’ dat product aanvaardt. Dan aanvaardt de lokale bevolking dat ook. Met Westerse propaganda bereik je er niet veel. Dan stoot je op afstotingsverschijnselen. Die mensen daar kunnen dat in hun wereldbegrip niet plaatsen. Pascha mama, (letterlijk vertaald: de corpulente dame) kunnen we vergelijken met onze oude venussen, zeer oude en corpulente vrouwenfiguurtjes die moeder aarde voorstellen. Zelfs tot in Rusland vindt men ze. Die culturen leven daar nog van. Pure scheikunde kennen ze niet, wel scheikunde geïntegreerd in hun religie, dat gaat er in en is aanvaardbaar. Niet zozeer de wetenschappers, wel de missionarissen, protestants of katholiek, leggen veel gemakkelijker contact met die bevolking, dan wetenschappers, juist omdat ze er mee samen leven.

Om de lokale bevolkingen te begrijpen is een degelijke cursus van godsdienstwetenschap belangrijk, dan pas kan men doordringen in hun mentaliteit. In een aantal gevallen zijn de cursussen etnologie te rationalistisch geschreven. Aan een meisje dat zo’n cursus volgde heb hem die tekst ter inzage gevraagd. Veel religie zat er niet in, integendeel. Bovendien was de cursus vooringenomen. Ik heb haar gezegd: Uw prof is een pure anarchist, al wat gezag is van ouders, leerkrachten, patroons, is als een rode doek op zijn stierlijk besef. En ik betrap hem op een oneerlijkheid. Ik lees in die cursus dat hij spreekt over Margaret Mead<sup>3</sup>, het kopstuk van de Amerikaanse etnologie.

Zijn mening over Margaret Mead is buitengewoon begunstigend, maar een recentere Australische studie zegt dat Mead veel wetenschappelijke fouten maakte. Ik vertelde het meisje dat ze dat gerust aan haar prof kon zeggen. Wat zij ook deed. Waarop de prof antwoordde: “Ik weet dat wel, maar wat Mead zegt is zo belangrijk dat ik daar niet kan van afwijken”. Dus vroeg ik nadien aan het meisje: “Is uw prof nu wetenschappelijk en eerlijk? Hij verzwijgt

---

<sup>3</sup>Zie het boek ‘De Homo religiosus’ op deze site, hoofdstuk 2,1.: ‘Een antropologische misvatting).

moedwillig dat die studie van Mead vals is. Uw prof. is niet objectief.” Na die Australische studie is Mead op de universiteiten in de VS schrapte als verplichte lezing etnologie.

Men verwijt de kerk dat ze niet altijd tolerant is, maar aan de andere zijde, de niet klerikale, is men soms evenmin tolerant. Als je sommige wetenschappers hun axioma's voor hun ogen brengt, dan merk je soms hun enorme weerstand tegen het feit dat er gegevens zijn die hoewel ze niet strikt wetenschappelijk zijn, hoe dan ook toch bestaan. Een ideologische vorm van wetenschap meent dat zij het hele terrein van de werkelijkheid omvat. Wat niet wetenschappelijk is, bestaat dan niet. Een methodische vorm van wetenschap weet dat zij slechts een deel van de werkelijkheid bestudeert, en wel dat deel dat beantwoordt aan haar axiomatiek. Een experiment krijgt b.v. een wetenschappelijke status als men het in gelijke omstandigheden herhaalt en hierbij steeds tot gelijke besluiten komt. Maar zulke strenge criteria leiden ertoe dat sommige gegevens wel bestaan, maar niet op een wetenschappelijke wijze. Sommige wetenschappers willen niet geweten hebben dat iets kan bestaan buiten het terrein van de wetenschap. De freudianen, psychologen en psychiaters spreken van een zekere weerstand. Het subject, hier de ideologisch – niet de methodisch – ingestelde wetenschapper, wil wel eens meer niet geweten hebben dat hij of zij ongelijk heeft.

Wat is filosofie of wijsbegeerte? Filosofie is geen religie, in alle godsdiensten zit wel een filosofie, en er zijn veel filosofieën die religieus zijn, maar dat is niet hetzelfde. Wat filosofie niet is wil ik verduidelijken d.m.v. tegenmodellen.

Filosofie is geen kunst, alhoewel, alle grote kunst draagt een filosofie in zich. Dante's *Divina comedia* bevat middeleeuwse filosofie en theologie omgezet in een kunstwerk. En Goethe's studie over de gotische kathedraal is dat ook. Hij vindt er de kenmerken, in steen en glas uitgedrukt, van een welbepaalde filosofie. Kunst is evenmin filosofie.

Ideologie is een soort 'filosofie' maar met retorische doeleinden. In tegenstelling tot filosofie zoekt een ideologie niet de objectieve waarheid, maar wel een stel axioma's om te mensen te beïnvloeden.

Een levens- en wereldbeeld op zich, is nog geen filosofie, al was het maar omdat men bij een wereldbeeld niet naar een strenge verantwoording zoekt.

Wetenschappers hebben gemakkelijk een filosofische opvatting: gewoonlijk een sterk sciëntistisch geïnspireerde, nl. ze zijn zodanig beïnvloed dat ze de wereld, het heelal en de werkelijkheid volgens hun specialisatie zien.

Filosofie houdt zich bezig met de werkelijkheid die alle deelgebieden overkoepelt. Filosofie is geen 'common sense' denken, geen gemeen verstandelijk denken. Aan de basis van alle filosofie en wetenschap ligt evenwel het gemene verstand. Denken we aan de evolutiestadia zoals Solovief ze beschrijft, uitgaande van het gemene verstand: de steen bestaat, de plant leeft, het dier heeft bewustzijn, de mens is in staat tot religie. Solovief bekijkt de werkelijkheid op een verdiepte, wijsgerige manier. Zo begint ook iedere vakwetenschap, met het gemene verstand, maar overschrijdt het.

Filosofie is meer dan een wereld- en levensbeschouwing, zij zoekt er een methodische verantwoording van. Men 'bedrijft' fenomenologie en gaat er verder en op een logische wijze dieper op in. Ook het gemene verstand doet dat, maar filosofisch wordt dat zo methodisch mogelijk gedaan. Fenomenologie wil het gegeven weergeven zoals het zich aan het bewustzijn toont, wat ook paranormale ingevingen impliceert. Ook zij tonen zich aan diegene die ze waarneemt. Fenomenologie toont wat zonder moeite direct gekend is. Logica bestaat nooit zonder fenomenologie want logica begint met dat wat gegeven is en zoekt naar dat wat gevraagd is. Ontologie brengt 'zijnden', ik verkies het woord 'werkelijkheid' die gegeven is, ter sprake. Op het gegeven volgt het gevraagde. Dat leidt tot logisch redeneren. Logica sluit daar altijd op aan. Logica begint met iets dat gegeven is en zoekt naar iets dat gevraagd is. De streng logische methode maakt filosofie tot filosofie: het object, in zijn breedste begrip, getoetst of zo toetsbaar mogelijk.

Het lukt de mensen niet om de totaliteit van de werkelijkheid in één omvattend systeem vast te leggen. Daarvoor is de werkelijkheid te uitgebreid en te complex. Toch is ze een samenhangend systeem, zo niet zijn er contradicties. Plato en Socrates hebben niet geloofd, dat de menselijke geest tot één samenvattend systeem kan komen. Wel geloven ze dat de werkelijkheid uiteindelijk geen contradicties bevat. Dat de menselijke geest dat in zijn geheel kan vatten, dat geloven zij niet. Vandaar de dialogen van Plato, hij houdt het bij verschillende opinies en steekproeven. Zijn dialogen blijven dikwijls 'aporetisch', men komt niet tot een éénsluitend besluit maar tot een aantal meningen die min of meer kunnen gestaafd worden. Ook Aristoteles beseft dat we niet tot een juist, algemeen encyclopedisch beeld van de werkelijkheid kunnen komen.

Archutas voelde eveneens dat probleem. Hij schrijft: “Indien iemand ertoe in staat was, alles tot één begrip te herleiden, dan, zo lijkt het mij, is zo iemand de meest wijze mens, begaan met goddelijke eigenschappen. De Griek Archutas van Tarente (in Sicilië, Zuid Italië) ziet er een ideaal in. De oude Grieken waren zeer religieus. Atheïsme zoals onze cultuur dat kent, was hen vreemd. Wie dat wel zou beweren, vertelt een historische leugen. Ze kennen enkel scepsis, niet ons doorgedreven atheïsme. Een sceptisch Grieks filosoof was zelfs ooit priester van zijn stad. Grieken kenden nooit het rauwe materialisme zoals dat b.v. in het 18-eeuwse Frankrijk leefde. De Grieken kenden hun mythen. Zodra filosofie begint hebben ze hun fysische theologie. M.a.w. ze redeneren filosofisch over wat godheid is, wat religie is, enz. Om de hele werkelijkheid te kunnen begrijpen, zou men volgens Archutas een hogere positie moeten kunnen innemen. Men zou dan de werkelijkheid van buiten die werkelijkheid moeten bekijken. Dat gaat echter niet want we zijn er zelf een deel van en zitten er midden in. O.m. Socrates en Plato zijn zich daar zeer scherp bewust van geweest.

## **2. Over de ‘*philosophia perennis* (9/11)’.**

Over wat eeuwenlang in de filosofie terugkeert.  
(De lesgever is aan het woord.)

Edgar Allan Poe stierf aan een delirium tremens, men begint, door het overdadig alcoholgebruik, te beven en men wordt krankzinnig. Poe was gedeeltelijk romanticus, maar wilde door allerlei experimenten de grenzen van het bewustzijn verleggen. Hij nam laudanum om artistieke ervaringen te hebben. Het is een soort pijnstiller, maar je kunt dat ook gebruiken als drug. Sommigen menen dat je niet in bent als je geen drugs gebruikt. Poe schreef *The perloined letter*. Lacan, de grote psychoanalyticus heeft er in 1955 een berucht geworden lezing over gehouden. Hij beschrijft het werk van de psychiater aan de hand van dat verhaal.

De postmoderne denker Jacques Derrida, deconstructionist, iemand die gespecialiseerd is in de zwakke plekken van een theorie, heeft er op gereageerd. De speurder Dupain in dat verhaal staat als model voor de psychiater, die zoekt naar de ware oorzaak van een probleem. Derrida, afbouwend, zegt: ja maar Lacan, de psychoanalyticus, doet alsof hij boven en buiten het verhaal staat, maar de psychoanalyticus zelf is een onderdeel van zijn psychoanalytische praktijk, hij is daardoor nooit helemaal objectief, er is eveneens een subjectieve inbreng. Lacan doet alsof hij in alles de waarheid

bezit. Derrida zegt dat wat Dupain en Lacan wel bezitten slechts 'hun' waarheid is. Dat is typisch postmodern. Descartes gelooft nog in de absolute waarheid zonder meer. Ook Leibniz, Spinoza en Wolf, geloven in de waarheid zonder meer. De postmoderne mens zegt: ieder heeft zijn eigen zicht op de waarheid, maar een absolute waarheid bestaat niet. Archutias redeneerde heel wat voorzichtiger. Hij zegt: indien iemand alles weet.. en voegt er aan toe: dan bezit zo iemand goddelijke eigenschappen.

De Amerikaan, Feibleman, gaf een reeks boeken uit getiteld: 'The system', en betreft een poging tot de beschrijving van de gehele werkelijkheid. Hij is er in 1863 aan begonnen en schreef 18 delen. Maar die gegevens zijn binnen de korts tijd achterhaald. De huidige wetenschappen zijn in dermate grote ontwikkeling dat niemand dat kan bijhouden en overzien. Geen enkele wiskundige kent nog de totale wiskunde. Ieder wiskundige bezit een deel ervan maar het totale gebied der wiskunde ontsnapt zelfs aan iedere wiskundige.

De 'philosophia perennis', de 'eeuwige filosofie' zoekt naar een vast voetstuk, naar streng bewijsbare gronden. En daarop wordt dan 'het logische gebouw' opgetrokken. Een Aristoteles, Suarez, Thomas van Aquino, Wolff, Feiblemann, Hegel.. dachten zo. De postmodern filosofie betwisten het bestaan van vaste grondslagen, en doen dit gemakkelijk af als fundamentalisme en essentialisme.. Voor hen heeft een 'vast voetstuk', een zelfzeker denken, een poging om eens en voorgoed de waarheid vast te leggen, een pejoratieve bijklank.

Plato en Socrates geloven wel in het bestaan van een alomvattende werkelijkheid, maar die is voor de mens te omvangrijk, te ontoegankelijk en als totaliteit onbereikbaar. Vandaar dat Plato alleen maar dialogen schreef, nooit traktaten. De mensen praten met elkaar, ze verdedigen hun gezichtspunt, vullen elkaar aan of beklemtonen hun wederzijdse verschil in opvattingen. Inductief komt dan een deel van de waarheid aan het licht. Dat we ze in haar totaliteit zouden kennen, dat gelooft Plato niet. Plato schrijft geen boeken maar literaire dialogen, in een prachtig Grieks geschreven.

Al die grote systeembouwers wisten wel dat dat alomvattende systemen toch willen vastleggen, eigenlijk maar voorlopig was. Thomas van Aquino, die in 1274 overleed, en de grote Vaticaanse denker der middeleeuwse wijsbegeerte is, zegt op zijn sterfbed i.v.m. zijn traktaten: "non es nisi palia", "dat is maar stro". Het is maar iets dat, net zoals stro, met de tijd vergaat. Wat hij schrijft blijft toch in hoge mate geldig, omdat die middeleeuwse denkers getraind waren in ultrastreng logica. Men moet wachten tot in de

19<sup>de</sup> en de 20<sup>ste</sup> eeuw om een logische stroming te zien ontstaan die zich logisch kan meten met die der middeleeuwen. De grote moderne denkers, behalve Leibniz die logisch zeer goed geschoold was, kenden van logica enkel zeer oppervlakkige begrippen.

Ook in zijn tijd realiseerde Aristoteles zich dat zijn traktaten maar het voorlopig resultaat waren van onderzoek. Aristoteles bezat een open geest, hij trok mee met zijn leerling Alexander de grote op diens veroveringstochten. Alexander de grote was verfijnd en intellectueel opgevoed, en had een leger van wetenschappers mee op zijn tochten om volkeren, planten, gesteenten.. te onderzoeken. Daar waar Grieken komen ontstaat er vakwetenschap en filosofie.

F. Suarez (1548-1617) , de scholastische jezuïet, werd een paar eeuwen lang gelezen aan alle universiteiten, zelfs bij de protestanten, het was een middeleeuwse filosofie in een moderne vorm. Ik volg het schema van Wolff uit de 18<sup>de</sup> eeuw, namelijk: kosmologie, dus algemene ontologie, theologie en psychologie. Kant en Hegel spreken met zeer veel eerbied over Wolff. Ook Wolff wist dat zijn werk mettertijd zou verouderd zijn.

De crisis van de ontologie, betreft niet de eigenlijke ontologie, maar die systemen die opkomen en vergaan. Zij worden mettertijd 'palia'. Als iemand niet in ontologie gelooft mag hij nooit meer het woord 'werkelijk' gebruiken. Dan kun je nooit zeggen dat iets werkelijk of onwerkelijk is. Aan de ene kant kunnen we niet zonder, het is het basisbegrip, aan de andere kant kennen we er maar stukken van. Iedereen leeft met een begrip van de werkelijkheid, maar als geheel kunnen we die werkelijkheid niet kennen.

### **3. Ontologie, geloof en wetenschap (11/18).**

Enkele woorden over ontologie, geloof en wetenschap.  
(De lesgever is aan het woord.)

Christian Wolff was de grote ontoloog van de 18<sup>de</sup> eeuw. Naar zijn model is deze cursus gestructureerd. Hij schreef meer dan 200 werken, waaronder 40 dikke volumes, over thema's als theoretische en praktische filosofie, ontologie, algemene kosmologie, psychologie en theologie. Dat is de grote traditie. Ook Kant en Hegel (1770-1831) spreken met bewondering over Wolff. Hegels' invloed was er vooral van 1820 tot 1914, hij was toen de grote denker van Duitsland en zelfs van West-Europa, en gekend tot in de V.S.. De esthetica

van Hegel blijft nog steeds de moeite waard. Hij vertegenwoordigt het Duits Idealisme, een filosofie die de idee en het zijn vereenzelvigt. In die zin is het een soort platonisme,.

Ook Fichte en Schelling worden tot het Duitse idealisme gerekend. Schelling had een enorme invloed, maar was meer romanticus. Hegel heeft de romantiek goed verwerkt, met zijn *Fenomenologie des Geistes* (1807). Het thema: de beschrijving van de historische vorming die de 'geest' aanneemt in de loop van de cultuurgeschiedenis. In de vroege 19<sup>de</sup> eeuw komt het Duitse idealisme van de grond. Hegel snapte de betekenis van de crisis der ontologie, die zich uit in het feit dat een beschaafd volk geen metafysisch voetstuk meer heeft. Dat is begin van de crisis van het moderne rationalisme. Het westen is de eerste beschaving op de aardbol die het tracht te doen zonder ontologie en metafysica. Dat is revolutionair. Dat verklaart de huidige cultuurcrisis. Hegel zegt het zo: een volk zonder metafysiek is als een kerk boordevol versieringen en heiligenbeelden maar zonder allerheiligste. Wat leidt tot een grote leegte. Tot dan toe zijn alle beschavingen gefundeerd op een ontologie. Deze crisis leefde sterk bij de Franse materialisten. Tot dan toe leverde de metafysica het voetstuk van een cultuur. Met zocht stevige en streng bewijsbare fundamenteen, waarop dan bij wijze van spreken het gebouw logisch wordt opgetrokken.

Dit type van denken wordt nu in post moderne middens afgedaan als foundationalisme, d.w.z. het nog geloven aan fundamenteen. Heden zeggen veel jonge mensen: kijk, zonder fundamenteen, zonder vaste waarden, kun je eigenlijk niet leven. Maar de postmoderniteit bestaat daarin dat men daaraan twijfelt. Men spreekt van fundamentalisme: vooral in protestantse middens, ook bij de islam. In katholieke middens spreekt men van integrisme. En essentialisme is de algemene naam, het betekent vaste grondslagen voor denken en leven. Het gebrek aan vaste waarden leidde tot een grondslagencrisis.

Kant trekt metafysiek niet in twijfel, hij heeft een bijzondere positie, hij stelt dat de rede begrensd is, en wel tot de zintuiglijk waarneembare wereld. Gevolg: al wat die wereld overschrijdt, het paranormale, het bovenzinnelijk, geeft ons geen zekerheden. Kant is een gelovig protestant, hij trekt metafysica en ontologie niet in twijfel. Hij zegt alleen dat hij niet inzielt hoe wij met onze moderne wetenschappelijke rede ooit zover kunnen geraken om die wereld te kennen. Kant weet zeer goed dat zonder grondslagen een cultuur zich niet kan staande houden, maar hij meent dat, zoals de rede door het moderne kenvermogen opgevat wordt, men er nooit een metafysiek kan uit opmaken.

Het gevolg is dat datgene wat boven en buiten die zicht- en tastbare wereld uitstijgt, voor onze kennis een probleem wordt. Dat is de kritiek van Kant. Kant weet dat een cultuur niet kan leven zonder grondslagen, In zijn *Kritik der reinen Vernunft* (in 18<sup>de</sup> eeuw vrouwelijk: die Vernunft, nu mannelijk, der Vernunft) zegt hij dat het geloof wel een uitweg biedt. M.a.w. hier hebt ge dus een filosoof die zegt dat de grondslagen slechts door een zeker geloof kunnen gered worden. Dat is eigenlijk Kant.

In de meeste artikels en zelfs in woordenboeken legt men enkel de nadruk op 1<sup>ste</sup> deel: nl. op de grenzen van het menselijke kenvermogen, zoals de moderneren dat opvatten. Het gevolg is dus dat hij de indruk geeft niet te geloven aan andere dingen. Hij zegt dat “Gott, die Welt und die Seele” basisideeën zijn, die voor hem geldig blijven, ze zijn niet rationeel bewijsbaar en zijn ‘slechts’ een geloofsact. Je moet willen geloven dat de mens een ziel heeft en dat er een godheid is. Onze moderne opgevatte rede is niet in staat om de sfeer der zichtbare dingen te overstijgen. Gott, Welt en Seele, blijven echter bewaard als een soort geloof. Kant is geen ondermijner der moderne cultuur. Hij stelt enkel de vraag hoe men die grondslagen kan bewijzen. Het Kantiaans kriticisme is dus geen postmodernisme. Kant bewaart de theologie, kosmologie en psychologie en zegt dat ze van fundamentele aard is voor onze cultuur. Kant is een diepgelovig protestants denker die een groot probleem aanpakte: hoe gaan wij de metafysische of de ontologische basisbegrippen bewijzen?

Met de moderne wetenschappelijke middelen gaat dat niet. Dus blijft het bij een geloof, een Glaube, een fideïsme (lat. fides = geloof) niet meer al redenerend, maar gelovend. Kant laat als goed gelovige de Bijbel op filosofische manier doorkomen. De Bijbel vraagt ook geloof voor die grote waarheden. Metafysiek of ontologie staat of valt met basisbegrippen: God, (theologie) wereld, (kosmologie, ) en psychologie (ziel). Hij weet dat de westerse cultuur en alle culturen niet verder kunnen zonder die drie basisbegrippen. Hij zegt dat er een uitweg is: een soort filosofisch geloof in die grondslagen. Kant blijft in de grond aan een metafysiek geloven. De Duitse idealisten: Fichte, Schelling, en vooral Hegel, werken die metafysiek van Kant verder uit. Ze zeggen dat Kant hen de weg heeft gewezen en bouwen voort op wat hij als geloof voorstelt. Het is een gedeeltelijke terugkeer naar een soort platonisme, dat heden nog nawerkt. Schelling is een romanticus in de filosofische betekenis van het woord. Fichte heeft op de romantiek ook een grote invloed uitgeoefend. Hegel kende romantiek zeer goed.

De romantiek als filosofische stroming ontstaat in 1790 eeuw in de letterkunde, de kunst, de schilderkunst... Het hoofdbegrip van de romantiek

is: het leven in al zijn vormen. Alle romantische filosofie staat of valt met het begrip 'leven'. Theologisch, psychologisch en zelfs kosmologisch. Romantici hebben de neiging het heelal als een geheel op te vatten, holistisch. Zij reageren tegen een soort rationalisme dat abstracte begrippen centraal stelt. Ze loochenen geen abstracte begrippen maar zeggen dat het leven veel meer is dan fat. Dat laat zich voelen in muziek, poëzie, gemoed, gevoel, en vooral die disciplines willen zij begunstigen. Romantici behouden wel het logisch redeneren. Ze behouden de goede kwaliteiten van het rationalisme maar zien er de grenzen van.

Goethe, die midden in de romantiek stond, zei dat in gevleugelde woorden: *Grau mein Freund sind alle Theorien, Grün des Lebens goldner Baum*. De theorie wordt tegenover het leven gezet en dat is typisch romantisch. Hier heb je het romantische accent. Er circuleert ook een oppervlakkig begrip van romantiek: rozengeur en maneschijn. Daarover gaat het hier niet. Romantici hebben de kinderverhalen en sprookjes opnieuw hun waarde gegeven. Rationalisten weten er niet zo goed blijf mee, gezien hun abstracte begrippen. Romantici beklemtonen ook het paranormale en occulte. Dat wordt gewoonlijk in onze handboeken verzwegen. Men kent er te weinig van, en men verzwijgt het liever. Maar dat is een vorm van negationisme. Waarom moet dat verzwegen worden? Het is een historisch feit. Een zekere laag van de romantici wil ook druggebruik: ze willen het enge wereldbeeld van rationalisme in alle richtingen verbreden, maar dat kan tot ontsporingen leiden.

Wat er bij de romantici ook zeker bij is, is het gemeenschapsleven, De rationalisten waren individualisten. De romantici zijn niet zo individualistisch ingesteld als de rationalisten. Zij stellen dat men pas in een volksgemeenschap tot volle ontplooiing komt. De eenzame abstract denkende mens is maar een aspect van de totale mens. Zij beklemtonen het begrip 'volk'. De nationaalsocialisten hebben die idee verder uitgewerkt, in een sterk biologische zin. Het biologische leven werd door de romantici hoog geacht. Het basisbegrip is de natuur, niet zozeer als voorwerp van natuurwetenschap maar als leefmilieu. Een prachtig woud, een meer, een gebergte.. deze zijn voor de mens veel meer dan object van abstracte wetenschap. In de romantiek komt een heel ander leven- en wereldbeschouwelijk element naar voor. Schelling is een volbloed romanticus. Ook Hegel kent dat zeer goed. Goethe behoorde in zijn jeugd tot de strekking: *Sturm und Drang*. Die uitdrukking wordt nog in de psychologie gebruikt. In zijn jeugd, 16-17 jaar, kan hij met zichzelf niet overweg en bruist van tendensen en ideeën die hij niet meester is. De romantiek heeft definitief wortel geschoten in de Westerse cultuur. Die drie keren naar een soort platonisme terug.

Ik doe u geen boeken lezen: je gaat er u in verliezen, ik zoek zelf teksten op, op uw peil en een beetje erboven dat je bijleert. En wel een soort collectieve tekst dat je een algemene basis meekrijgt. Als je van filosofie gegeten hebt versta je niet meer hoe men over iets kan spreken zonder er de wijsgerige grondslag bij te betrekken.

Je weet dat ik aanhanger ben van de theorie dat wetenschappelijke psychologie en mensenkennis twee verschillende dingen zijn. Volksmensen kunnen soms beter psychologen zijn dan universitair geschoolden. Sommige volksmensen hebben onmiddellijk door met wie ze te doen hebben. Hier geldt ook weer het gezegde van Goethe: Grau ist jede Theorie...

Van de romantici heb ik het gedicht: de lorelei. De lorelei is vooreerst die fameuze rots langs de Rijn. Maar het is eveneens een mythische figuur die verbonden is met die rots, en die haar vrouwelijkheid de schippers naar de ondergang voerde. De romantici namen dat begrip over. Een lorelei is, vanuit psychologisch en occult oogpunt, vrouw die mooi is, maar uw geluk vernietigt.

We gaan even stilstaan bij de kosmologie, de oerknaltheorie. Ik heb hierover een artikel vertaald, omdat het goed geschreven is, maar ook om u te tonen dat kosmologie is meer dan een louter theoretische bezigheid of een tijdverdrijf voor filosofen. De V.S. nemen deel voor een bedrag van 3 miljard dollar, aan de bouw van de large hydron collider (LHD), de sterkste deeltjesversneller van Europa, waarvan de bouw in Genève begonnen is. Het gaat om een onderzoek naar deeltjes, kleiner dan elektronen of atoomkernen, de meest recente heten snaren of snaartjes. Het is allemaal nog in voortdurende evolutie. Ik wil dat jij daar iets serieus van weet. Het betreft de Cern, het Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire. Vanuit Genève, over Frans grondgebied is een cirkelvormige installatie van 27 km lang onder de grond om met ultra sterke energie deeltjes te versnellen. Jaren geleden ontdekten men dat bij een bepaald experiment de berekeningen en de werkelijkheid een verschil van 1 seconde vertoonden. Men wist niet vanwaar die fout kwam. Tot een wetenschapper de invloed van de maan naging: en inderdaad, de maan heeft invloed op dat circuit. Galilei wilde niet geloven dat de maan enige invloed had bij de getijden. Hij zal zich in zijn graf omgekeerd hebben. Deze wetenschap organiseert botsingen tussen deeltjes, die dan in nog kleinere deeltjes uiteenvallen, om bij hun botsen iets van het mysterie van de materie prijs te geven. Anders kan men het niet bestuderen. Sedert enkele tientallen jaren is de bijbedoeling echter hoofdbedoeling geworden, nl. men wil de beginsituatie van het heelal op die manier nabootsen: de oerknal of de 'big

bang'. De vereiste 250 miljard frank wordt hiervoor door de 19 Europese lidstaten betaald plus V.S., Canada, Japan en Rusland. Men denkt te kunnen beginnen in 2005. Over de ganse wereld is de wetenschappelijke gemeenschap bezig met de beginsituatie van het heelal na te gaan. De sterrenkundige Hoyle, gebruikte in 1960, de term 'big bang' nog spottend. Friedman, een Rus, en onze Belgische natuurkundige Lemaître, prof in Leuven, hadden er al een inzicht in.

De relativiteit van Einstein wordt maar begrijpelijk als de hele materie oorspronkelijk uit één atoom voortkomt. De explosie van het oeratom leidt tot een in alle richtingen uitdijend heelal. Het heelal is met enorme snelheden in voortdurende beweging. Door aandachtige studie en wiskundige berekeningen kwamen Friedman en Lemaître ertoe te stellen dat je de relativiteitstheorie van Einstein maar kunt begrijpen als je als oorsprong van het heelal, één samengeperst atoom beschouwt. Veel wetenschappers konden niet aannemen dat het heelal een begin had. De Bijbel zegt al eeuwen dat het heelal een begin had. We vervallen nu in een godsdienstige theorie. Maar noch Friedman, noch Lemaître hebben zich op de Bijbel gesteund. Wel op de wiskundige structuurformules. Nu heeft men bewijzen voor de reststraling die nog achterblijft in het heelal. Maar toen beschikte men nog niet over experimentele gegevens. Nog in 1960 spotte Hoyle met Lemaître toen deze in een aula in Pasadena binnenkwam: 'this is the big bang man'. 1929 ontdekte Hubble dat de melkwegstelsels uitdijen. In 1965 ontdekte men eerder toevallig de fossiele straling. De ontdekkers kregen er zelfs de nobelprijs voor. Men acht het van vitaal belang omdat men denkt hieruit nieuwe technische toepassingen te kunnen vinden op o.m. natuurkundig en geneeskundig gebied, en zelf met betrekking tot de ruimtevaart.

De klassieke kosmologie hoort nu tot de natuurkunde, 20 jaar geleden werd er in de natuurkundige middens gespot met kosmologie: ook de wetenschap kent haar modes. Zelfs 15 jaar geleden kon men nog artikels lezen waarin stond dat kosmologie geen zin had. Nu is de wereld van de natuurkundige boordevol kosmologie.

Filosofie hebben we met de vraag: hoe werkelijk zijn wetenschappen en hoe zijn ze werkelijk? Dat is methode van Kant. Kant zegt dat de moderne wetenschap op de rede steunt, maar die rede is begrensd, het grenzenvraagstuk maakt dat het filosofie wordt. Hoe ver reiken de ontdekkingen van de natuurwetenschap? Of dat nu natuurkunde of godsdienstwetenschap, genetika of paranormologie is dat speelt geen rol. Een wetenschap beperkt zich tot een sector uit de totale werkelijkheid. De filosofen

willen die vakken situeren in de totaliteit van de werkelijkheid. Maar als je dat doet dan overschrijd je het domein van de vakwetenschap. En dat heeft Kant goed gezien, dat de wetenschappelijke rede, als het over de grote vragen gaat, haar grenzen heeft.

De kosmos, de godheid en de menselijke ziel en haar vrijheid. Dat is de wijsgerige kant van de zaak. Wij beginnen met de vakwetenschappelijke gegevens maar wij letten op de grenzen. Welke methode passen die wetenschappen toe en welke axioma's hebben ze. De grenzen komen bloot in de methode: welke axioma's gelden? De vooropstellingen bepalen de methode en omgekeerd. Je kunt dat wel onderscheiden maar niet scheiden. Dat is de bedoeling van de cursus. Ik zoek solide artikels. Sedert 1940 ben ik daar mee bezig. In 2000 ben ik daar 60 jaar mee bezig, en ik ben er mee bezig hé. Ik lees regelmatig vakliteratuur om op de hoogte te blijven. Daarmee blijven mijn cursussen voor een deel hetzelfde, maar voor een deel worden ze geactualiseerd. Het is daarmee dat ik vaststel dat wetenschap modes vertoont. Filosofie evolueert, vakwetenschap evolueert, explosief, maar de grondtrekken dat blijft hetzelfde,. En vooral het begrip cultuur staat op de achtergrond. Wat is het algemene begrip dat in al die wereldbeschouwingen als cultuur betiteld wordt? Het komt altijd op hetzelfde neer: het vatten van het gegeven en het gevraagde en de wijze van oplossen.

De NASA beschikt als eerste over waarnemingen van het ozongat in stratosfeer in 1983, de wetenschappelijke wereld was daar niet op voorbereid, en het bestaan van die opening werd niet ernstig genomen. In Brittannië en Japan zagen geleerden dat die ontdekking van de NASA wel belangrijk is. Natuurkundige waarneming wordt met vertraging gewaardeerd. Het begrip 'onrechtstreekse waarneming' is niet slecht gekozen. Rechtsreeks is dat niet. In toestellen zit een theorie, wat maakt dat de waarneming indirect waargenomen wordt. Kant stelt: natuurkundige rede ziet niet de werkelijkheid zoals ze is, maar de werkelijkheid gezien doorheen theoretisch geconstrueerde instrumenten als tussenterm. Totaal objectief is die waarneming niet. Die instrumenten zijn een tussenterm die die waarneming grenzen oplegt. Je ziet dat Kant nog altijd actueel is. De rationaliteit van de wetenschap staat vast, de ruimtevaart, de atoombom... en toch zijn er grenzen aan en evolueert wetenschap nog voortdurend. Wetenschap is buitengewoon precies en werkelijk maar ze is begrensd. Vandaar dat de term vakwetenschap een gelukke term is. Je zit inderdaad in een vak met welbepaalde vooropstellingen en methodes, en wat erbuiten ligt behoort niet tot de vakwetenschap want de methode en de axioma's van de wetenschap leggen dat op. Het ontdekken van

het ozongat werd niet gewaardeerd, omwille van de toen heersende vooropstellingen en methodes.

#### **4. Natuurkunde en wijsgerige theologie (18/23)**

Enkele begrippen over de huidige natuurkunde en over wijsgerige theologie (De lesgever is aan het woord.)

Het gaat er om te weten welke objectieve waarde de natuurkunde heeft. A. Whitehead, met Bertrand Russell, schreven het werk 'Principia mathematica', in 1910, en behandelen de grondslagen van de wiskunde en de logistiek, en dat boek is nog altijd een klassieker.

Beginnen we met een applicatief model. Zo zou kunnen gevraagd worden: wat was het dat ik zag, dat jij voelde, dat hij en zij rook en proefde? Het antwoord zou b.v. kunnen zijn: een appel op tafel. Dat is voor iedereen duidelijk. Kijk nu wat de natuurkunde er uiteindelijk kan van maken. Men kan de appel reduceren tot een mechanisme, bestaande uit moleculen die bewegen en een positie hebben. Van de gegeven appel schiet dan niet zoveel meer over tenzij een soort netwerk. Een dergelijke beschrijving maakt abstractie van mij, u, hij en zij, d.w.z. van de zintuiglijke waarneming zoals wij, mensen, ze beleven. Onze ervaringen van smaak, geur, gevoel.. worden tussen haakjes gezet en interesseren de natuurkundige als natuurkundige niet. De eigenlijke appel wordt tussen haakjes gezet, met houdt het bij moleculen en beweging, zoals in de mechanica. Die manier van denken die alles herleidt tot posities en bewegingen heet men mechanisme. Deze pretendeert niet de volle werkelijkheid weer te geven. Natuurkundig gesproken is een mens in een ruimte een aantal punten met een positie en beweging. Dat komt neer op een enorme verarming. Natuurkunde is een reductieve wetenschap.

De natuurkunde is zich bewust van die ontologische verarming. De doorlevingswaarde van die appel, dat hij b.v. mooi en lekker is, vervalst. De fenomenologie of de beschrijving van zo een machine, haar beweging en positie, is mathematisch. Men beschrijft in termen van wiskunde, zo abstract mogelijk. Men let op betrekkingen, onderlinge verbanden, op de wetmatigheden, onafhankelijk van de mens. Door het geloof dat de verklaring van alle dingen in de mechanica van Newton te vinden is ... wordt iedere wetenschap mathematisch. Die denkwijze ontstond reeds in de oudheid bij de Griekse atomisten, maar Galilei bouwde hierop voort: het experiment énde wiskundige behandeling. Sedertdien heeft de natuurkunde enorme resultaten geboekt. Technologisch is dat buitengewoon rendabel, menselijk gesproken is

dat een verarming. Objectieve wetenschap is mechanisch en mathematisch, onafhankelijk van alle subjectieve indrukken. Dat is de kern van het moderne rationalisme. Het grote ideaal is de natuurkunde, maar uitgebreid tot heel de cultuur.

Rationalisten beschrijven de maatschappij als een grote machine. De menselijke psyché wordt ontleed tot onderdelen met posities en beweging. Dat is het rauwe ideaal. Juist daartegen reageren de romantici. Het heelal heeft een mathematische structuur, maar uitsluitend vanuit dit perspectief bekeken is het een verarming. Het leven staat niet langer centraal. Natuur en werkelijkheid zijn echter meer en anders dan dat wat er mechanisch en mathematisch kan van gezegd worden. De moderne wetenschap heeft resultaten en is onmiskenbaar waardevol, maar de romantici zien er de grenzen van.

De huidige natuurkunde is de wetenschap van alle verschijnselen in de natuur. De scheikunde is de laatste jaren een onderdeel geworden van de natuurkunde, de kernfysica ook, sterrenkunde ook. Natuur en materie is hier bijna synoniem. De natuurkunde eigent zich de pretentie toe een alomvattende natuurwetenschap te zijn, tot zelfs de filosofie... maar zo simpel is dat niet, tenzij een louter mechanisistische filosofie, zoals b.v. een Denett ze voorstaat. De klassieke filosofie legt zich daar echter niet bij neer.

De natuurkunde selecteert uit wat leeft datgene wat mechanisch is en voor mathematische beschrijvingen vatbaar is. Zo begon een theoreticus ooit een voordracht over de melkproductie van koeien met: beschouw de koe als een bolvorm. Een koe is in haar biologische structuur te ingewikkeld om mathematisch te beschrijven. De theoreticus bedacht een enorme verarming maar dat is ook juist de macht van de theorie. Mathematisch kan men voort. Elk probleem wordt zo ontdaan van niet wezenlijke, niet mechanische aspecten, tot er volgens sommigen slechts een karikatuur van overblijft. De natuur wordt een machine die mathematisch te beschrijven is: delen en bewegingen binnen gehelen, met een netwerk van betrekkingen. Juist dat is op technisch gebied zo uitzonderlijk machtig en kan met wiskundige formules bewerkt worden.

De natuurkundige Niels Bohr, ontwierp zijn atoommodel, met een kern en er rond de elektronen. Vanuit die theorie bestaat de werkelijkheid uit kwanta, klein deeltjes en golven. Ze zijn niet te scheiden: golven en deeltje zitten als gefusioneerd in elkaar. Verder zijn er neutronen en protonen, quarks..., De bouwstenen van de natuur zijn in voortdurende verandering en trilling. (...)

De eigenlijke beschrijving is structuurwiskundig. Verwijzen we naar de LHC collider, de 27 km lange baan in de buurt van Genève om deeltjes te onderzoeken naar hun samenstellende delen en om de oerknal na te bootsen. De vooruitgang is op dat punt grenzeloos. Men ontdekt zwarte gaten, energie-oophopingen waar geen licht meer uit ontsnapt.

Besluit: Delen van een geheel met posities en bewegingen, uitgedrukt in wiskundige structuren en materialiseerbaar in technische verwezenlijkingen. Dat is de kern van natuurkunde.

Halverwege de 19de eeuw wordt het begrip energie opgewaardeerd met de industriële revolutie, stoommachine, elektriciteitscentrales... de energetica wordt ingevoerd. Met Norbert Wiener 1948, cybernetica, stuurkunde, wordt het begrip informatie centraal. Het is alsof de materie en de energie geïnformeerd zijn. De natuur is vol met wetmatigheden en processen die van geest, van orde getuigen.

In de stuurkunde is het grondschema: er is vooreerst het normale verloop, mogelijk een afwijking, en dan een terugkoppeling als doelgerichte beweging. De Bijbel beschrijft de gewijde geschiedenis op juist dezelfde manier: er is eerst het paradijs, dan de zondeval als afwijking, en daarop volgend de verlossing als een terugkoppeling, een door God gestuurde, doelgerichte beweging.

In 1948 proclameerde Wiener de informatie als basisbegrip. Ze drukt zich uit in die afwijking en terugkoppeling. Het is een beweging die geest verraadt en via omwegen het doel bereikt. Aristoteles en de oude Grieken kennen dat schema zeer goed. Je kunt je verliezen in de gewijde geschiedenis, maar ze bevat het grondschema van de huidige wetenschap. Het is een gestructureerde, geïnformeerde beweging. Ook via hindernissen bereik je, als je geïnformeerd bent, uw doel. Zo niet is er slechts een doelloze beweging, dat is de kern van alle stuurkunde of cybernetica

Gaan we over naar de wijsgerige theologie. Er zijn drie grote theologieën:

1. de mythische, 2. de politieke en 3. De fysische.

Gaan we eerst in op de mythische en illustreren we dat met de mythe van Narcissos. Bij zijn geboorte zegt een ziener dat Narcissos een zwaar lot zal doormaken. Echo, een nimf of vrouwelijke natuurgeest, wordt verliefd op hem, maar hij wijst haar af. Echo verliest hierdoor haar levenskracht. Een mythe heeft als thema de levenskracht. Echo sterft van verdriet. De andere nimfen richten zich tot Nemesis, de godin van de wrekende gerechtigheid, als terugkoppeling. Narcissus, door zijn eigendunk, wijkt af van het normale type van man en Nemesis zorgt ervoor dat hij terug 'in de pas' loopt. Zij werpt een

lot op hem, wreekt hierdoor Echo, en wat van haar nog overschiet is de weergalm van haar verdriet.

Alle volkeren leven al eeuwen van mythen. Een mythe is een sacraal verhaal waarin het gaat over levenskracht van wezens die al of niet in problemen komen. Nemesis werpt een lot, d.w.z. zij ontnemt de levenskracht van Narcissos. Hij krijgt dorst, buigt zich over water en ziet zijn spiegelbeeld. En daar wordt hij op verliefd, komt er niet meer los van, sterft en verandert op die plaats in een bloem, een narcis. Omdat hij die nimf trof in haar levenskracht door zijn eigenzinnigheid, treft Nemesis hem in zijn levenskracht en hij boet ervoor. Zo herstelt zij het onrecht via een terugkoppeling. Dat is de structuur van een mythe, waarin veel meer zit dan men op het eerste gezicht zou aannemen. Het zijn niet zo maar verhaaltjes. Wraak is hier niet in de platte gewone zin... in de Bijbel is dat herstel van een geschonden orde. God wreekt zich niet echt. Het gaat veeleer om gerechtigheid. Hier is levenskracht geschonden, de dader zal ze herstellen door de zijne te verliezen. En zal zo bijleren. Dat is mythische theologie. Dat is oneindig boeiend. Je komt in een wereld vol leven die de tegenvoeter is van b.v. de koe die, met alle respect voor de natuurkunde, als een bol wordt voorgesteld.

2. Als tweede is er de politieke theologie. Hierover zijn we nu kort: De goden, de godinnen en de helden van de stad waren in de oude culturen hierbij het onderwerp.

3. Tenslotte is er de fysische theologie. Deze is niet te vergelijken met onze huidige natuurkunde. Het geldt nog de levende natuur, de Griekse term 'fysis' staat voor het opborrelende leven. De fysische theologen drukten zich niet langer uit in mythen, maar reeds in theorieën. Dat is de grote vernieuwing die de Griekse filosofen ons hebben nagelaten.

Vermelden we nog de apofatische of negatieve theologie. Deze stelt dat we te weinig van die wereld weten om daar met onze gewone begrippen over te spreken. Onze modellen en begrippen zijn gewoon ontoereikend om die mysterieuze wereld weer te geven. Die is slechts te benaderen via lemma's, via benaderende begrippen. Nu de kerken zowat leeglopen is het ongelooflijk hoe religie eigenlijk 'in' is.

Nathan Söderblom, was prof te Upsala, Zweden, en gaf o.m. les in Duitsland. Hij was een religiespecialist, en auteur van 'Das werden des Gottesglaubens' (1926) . Hij geeft hierin heel wat details maar verliest er zich niet in. Hij was lutheraan, en aartsbisschop, Er wordt heden veel over religie

geschreven, maar men leert er niet altijd mee bij. Het boek van Söderblom is eigenlijk prachtig: voor hem is het object van religie het heilige. Als de Latijnen zeggen dat ze iets verwaarlozen zeggen ze 'nec.ligere', bij het andere, het tegenovergestelde, het respecteren van iets, gebruiken ze de term 're.ligere'. De religieuze mens is gekenmerkt door een bezorgdheid, door een letten op iets, nl. dat wat heilig, goddelijk is, in het Frans spreekt men van 'le sacré'.

Söderblom : al wat heilig is heeft te maken met dat wat levenskracht bevat. Alle niet geseclariseerde religies hebben het over levenskracht. Zo niet is er slechts nog een lege structuur. Zielsgeloof is al te nauw, animisme is bezielingsgeloof. Voor de volksstammen ten zuiden van de Sahara bevat zelfs dode materie een mysterieuze vorm van leven. Planten, dieren en mensen bevatten nog meer levenskracht. Voorouderzielen en godheden, de goden der verschillende pantheons, bezitten nog meer fijnstoffelijke kracht. dode materie bestaat voor niet-westerse culturen niet. De term 'hylozoïsme', (hulè', Grieks voor stof en zoë, 'leven') stelt dat zelfs de zogezegd dode stof een vorm van leven bezit. Als wat godheid is bezit macht of energie, er gaat een vermogen van uit om iets te realiseren. Dat is een dynamische vorm van leven.

Zie o.m. in het evangelie van Lucas, 8, waar Jezus de vrouw geneest die aan bloedvloeïing leed. Jezus aanraken betekent een overdracht van leven en levenskracht, ook de handoplegging is wezenlijk een aanraken. Als Jezus kinderen op zijn schoot neemt raakt hij ze ook aan, is er overdracht van levenskracht: laat de kinderen tot mij komen, en wie niet als een kind is, zal het koninkrijk niet betreden. Als je niet iets van die kinderlijke openheid hebt, betreed je het rijk van God niet, zo stelt Jezus het. Het Joodse axioma: een profeet is te heilig om kinderen op zijn schoot te nemen gaat voor Jezus niet op. Jezus genas mensen, de apostelen deden dat en een aantal heiligen in de beginjaren van het christendom deden het ook. Ik dacht dat het toch niet kan dat dat vermogen in onze tijd helemaal verloren zou zijn. Jezus voelde dat er kracht van hem naar de vrouw ging. In het Grieks staat er 'echno' (= ik was er mij van bewust). Söderblom spreekt van macht of levenskracht. Wat echt sacraal leven bevat is machtig, actief, en kan de werkelijkheid transformeren en levensproblemen oplossen, Dat is dynamisme. Ik heb me afgevraagd waarom dat nu niet meer bestaat, en ik ben er op ingegaan.

Veel van wat heilig of goddelijk is, heeft ook een Urheber, een veroorzaker. De term komt van Söderblom. Hij onderscheidt twee peilen in levenskracht: enerzijds is er het soort opperwezen dat men in vele culturen kent als oorsprong van een heilzaam gebruik. Zo heeft b.v. een plant met genezende eigenschappen een Urheber die de mensen daarop gewezen heeft. Dat is niet

de Bijbelse God. Daarnaast zijn er dan de gewone onzichtbare wezens, goden, godinnen, voorouderzielen, natuurgeesten, nimfen,... en dan de aardse mens.

De term 'Ürheber' vind ik goed gekozen want dat opperwezen (dat is niet de Bijbelse God) geeft bij uitstek leven en heeft mee een deel van de totale werkelijkheid veroorzaakt. Al die godsdiensten weten dat daar een mysterieus wezen is, ze hebben namen voor die de gewone goden en godinnen, en de voorouders overstijgt. Die oerwezens van 'in den beginne' noemt Soderblom veroorzakers. Men situeert dat gemakkelijk in de 'hemel', nooit in de aarde. In de aarde zitten de voorouderzielen; de demonen en de goden en godinnen die zich niet al te goed gedragen hebben. In heel wat culturen spreekt men zulke wezens aan met 'onze vader' als ze zich tot dat opperwezen richten. Jezus knoopt dus aan een oeroude traditie aan als hij ook over 'onze Vader'. Jezus bedoelt hier wel de Bijbelse God. Als dat opperwezen of die groep wezens hun taak hebben afgewerkt, dan trekken ze zich van de wereld niets meer aan. Men spreekt van een deus otiosus, een god op vakantie. 'Otium' betekent 'op vakantie gaan'. Dan wordt men van dat opperwezen niets meer gewaar. Daarin zijn de Joden natuurlijk de grote uitzondering. Jahweh grijpt wel in, laat zich wel kennen en staat wel centraal. Voor de heidense religies is zulk een deus otiosus eerder een vadsige God. Vergelijk dit in onze geschiedenis b.v. met de Hofmeiers, die zich bezig hielden met de bestuurlijke taken i.p.v. de koning. Die goden en godinnen zijn als hofmeiers, vandaar dat die heidense godsdiensten leven en levenskracht zoeken en vinden bij tussenwezens, zeer uitzonderlijk bij hun opperwezen.

### **5. *Fijnstoffelijkheid en O.L. Vrouw van Vlaanderen (23/42)***

Godsdienstwetenschappen, fijnstoffelijkheid, O.L. Vrouw van Vlaanderen, Apocalyptiek, Santeria).

(De lesgever is aan het woord.)

In die zin is de Joodse religie voor een zeer groot gedeelte mislukt. Mozes ondervond het al, hij komt van de berg en wat hebben ze gemaakt? Een gewijde stier. Waarom? Al die volkeren waar de joden binnengevallen waren, vereerden de heilige stier want dat was de echtgenoot van de godin. De combinatie van vrouw en mannetjesdier is typisch voor heel die wereld. Want dat zit daar achter. Natuurlijk die Joodse schrijvers wijden daar niet over uit, het is beter dat die vrome lieden dat niet allemaal weten want als je dat allemaal begint

uit te leggen zouden ze lust kunnen krijgen om weerom heiden te worden. Alhoewel onder Koning Salomon luistert goed, waren er meer dan duizend gewijde prostituees in de tempel. Dat was gewoon de godsdienst van die volkeren waar de joden zijn binnengevallen. De Kanaänieten kenden die godsdienst.

Ik moet u die wereld eigen maken want ik heb de indruk dat men u daar nooit over gesproken heeft. Ik ben aan godsdienstwetenschap begonnen in het jaar 1956, onder de invloed van een prof van de universiteit van Gent die mij smeekte om mij daar mee bezig te houden. En eerst had ik daar niet zoveel goesting voor, maar hij heeft mij niet losgelaten. Professor V. E. Hij gaf wiskunde en natuurwetenschap in de ingenieursschool, dus hij kon niet verdacht worden van diepe religiositeit. Hij was leerling van de Jezuïeten en van de Jezuïeten zei hij dat ze praktisch niet geloven in religie als fijnstoffelijke, paranormale krachtwerking. Wel behouden ze een eerder nominalistische en krachteloze vorm ervan. Maar allé het zijn toch goede professoren geweest. Het is hij die mij in het jaar 1956 met mijn neus in die dingen gestoken heeft. Hij heeft mij niet losgelaten en dat is toevallig gekomen.

Pater W. had een katholiek universitair centrum en er was niemand die durfde uiteenzettingen geven voor de studenten. Tot wanneer hij het mij vroeg en ik heb dat aanvaard. Men moest als spreker dan vijftig minuten spreken, dan was er twintig minuten rust, en nadien nog vijftig minuten discussie. Wie wenste kon dan vragen stellen. Er waren studenten en aanwezigen van alle strekkingen. Ik herinner mij nog dat de communistische studenten mij nooit iets vroegen maar alles ijverig noteren. Protestanten waren er ook, die durfden wel vragen stellen. Het meest agressief waren die van het humanistisch verbond. Want die waren gekomen om mij op mijn strootje te trekken, maar ze zijn van een kale reis teruggekeerd. Dat kan ik u verzekeren. Tegenover u ben ik zachtzinnig maar als ik aangevallen word dan komt heel mijn arsenaal van logica en fenomenologie naar boven he. Ik heb ze met hun rug tegen de muur gezet en ze hebben me dan gerust gelaten. En dat heeft me bij professor A. en prof. K. gebracht. Want het was de eerste keer dat die studenten te doen hadden met iemand die gelovig was maar die zich ook logisch kon weren. Ze waren gewend dat religieuze mensen op logisch gebied niet zo veel betekenen en dan is dat gemakkelijk, maar als je er logica bij pakt is dat wat anders.

Het is prof. V.E. die mij boeken gebracht heeft, artikels enzovoort. Hij had een rode sportwagen, reed naar Nederland, Engeland, Portugal. Hij sprak vloeiend Nederlands. Je kon niet horen dat Frans zijn moedertaal was. Hij sprak verder Engels, Duits, Portugees, Spaans, Grieks en Latijn, het was een

polyglot, en een buitengewoon charmante vent. Die man heeft mij die dingen van de paranormale wereld doen ontdekken.

Hij zei dat hij zelf te oud was en dat zijn wetenschappelijke vorming hem dat niet toe liet maar als hij mij bezig hoorde, dan meende hij dat ik dat moest kunnen. En ik ben er dan aan begonnen, van 1956 tot nu, rekent, ik zal er wellicht iets van weten. Ik heb dat bijgehouden, en ik heb dus die curieuze wereld ontdekt, waar ik wel kan over spreken, maar moeilijk.

De nieuwe titel: religie terug van weggeweest, en dat is inderdaad zo. De laatste 10, 15 jaar maximaal, krijgt religie plots een totaal nieuwe interesse. Niet meer de religie zoals de traditionele kerken ze verkondigen, want die lopen leeg, m.a.w. er is een zeer eigenaardige beweging, de kerken lopen leeg en een vele mensen beginnen zich nu pas echt voor religie te interesseren. Dat is zeer curieus maar het feit is daar. Alhoewel, 15, 20 jaar geleden was er ook al een grote roes van de 'God is dood theologie' he, dat is nu allemaal voorbij, maar in de jaren 70 zei men dat God dood is. Daarachter staat natuurlijk de Duitse denker Nietzsche, die voorspelde dat de religies zouden verdwijnen. Dat is natuurlijk een zeer gevaarlijke voorspelling want momenteel is 80% van de aardbol is nog altijd religieus, maar het zijn vooral de Westerse intellectuelen die op een zeker moment er van overtuigd waren dat religie tot het kinderstadium behoorden.

Freud is in die illusie gevallen. Marx, Nietzsche, al die grote materialisten verklaren religie als een kinderstadium, zonder dat te bewijzen. Alhoewel kijk goed, de eerste cursus voor religiewetenschap, dat is zeer eigenaardig, de kerken verliezen hun invloed, maar de positieve wetenschappen beginnen zich voor religie te interesseren. Vanaf 1833, waagt de eerste universiteit het een leerstoel voor godsdienstwetenschap in te richten. Dat gebeurde in Zwitserland aan de universiteit van Bazel. Het bestuur zat er oneindig mee verveeld want men was er beschaamd in dat men een leerstoel had voor religiewetenschap, en dus de studenten konden dat bijwonen van 6u. tot 7u, 's ochtens. Dus dat viel buiten de universitaire uren. Zo beschaamd waren de westerse intellectuelen in het feit dat die lessen ingericht werden. Dermate waren zij ervan overtuigd dat religie een achterhaald kinderstadium was.

Max Muller, de fameuze specialist, kenner van die dingen, heeft dan in 1937 een cursus gehouden over de Polytheïstische godsdiensten. Van Bazel gaat dat over naar Genève in 1873, en in de universiteit van Gent dat bestaat die cursus nog maar enkele jaren. Gent was zo een burcht van antireligie dat niettegenstaande alle grote universiteiten al lang cursussen hadden van

godsdienswetenschap, dat deze universiteit het zeer onlangs heeft ingericht. Dus om u van vooroordelen te spreken. Natuurlijk kwamen religies al ter sprake in de etnologie. Daar bestudeert men primitieve culturen. Er is geen enkele primitieve cultuur waar de godsdiens niet het centrum is. Zelfs in de oudheid, in de klassieke oudheid is religie nog altijd het voetstuk van de hele samenleving. In de middeleeuwen natuurlijk ook, maar wat zien we, plots, rond 1960 e.v. is daar die beweging, New Age. Daar barst dat los in alle mogelijke richtingen, zinnige en wilde. Maar New Age is gevoed door de kennis van die wetenschappen en etnologie dat hangt aaneen. Mensen van New Age zijn niet kaartlegsters die plots modern worden, neen tot New Age behoren vooral intellectuelen. En dat is het radicaal nieuwe. Vandaar dat de beste term voor dit opleven misschien nog zou zijn neo-sacralismen. Dus het heilige komt weerom in het centrum maar op een nieuwe manier. Men verlaat het wetenschappelijke en de cultuur van de 20<sup>ste</sup> eeuw niet, maar men krijgt oog voor die enorme massa religies over heel de aardbol.

Als je m.b.t. godsdienswetenschappen, alle artikels en boeken hier opstapelt, deze klas zal te klein zijn. Dus vanaf 1833 begint de universiteit van Genève in Zwitserland met de positief wetenschappelijke studie van religie. Geen catechese. Catechese is retoriek. Dat is verkondiging. Hier is het positief wetenschappelijk: welke zijn de positief wetenschappelijk vaststelbare feiten die religie heten. Dat is het radicaal nieuwe. Natuurlijk, de etnologen kunnen er niet nevens kijken want er is geen enkele primitieve maatschappij of cultuur zonder religie als fundament. In het gedesacraliseerde Westen is religie één van de vele levensbeschouwingen naast andere. Ook in de oudheid was het Romeinse rijk niet denkbaar zonder de Romeinse staatsgodsdiens. Als de christenen vervolgd zijn in het Romeinse rijk is het niet omdat het Romeinse rijk onverdraagzaam was, maar omdat die christenen systematisch weigerden de politieke theologie van de Romeinse staat te erkennen. De Romeinse samenleving stond of viel met de verering van Jupiter, van de goden en godinnen, de natuurgeesten en wat weet ik allemaal, de voorouderzielen.. dat was het fundament. Het heilig vuur b.v. op de capitoline moest door de vestaalse maagden onderhouden worden. Ze moesten maagdelijk blijven. Zodra ze zich bezondigd hadden aan één relatie werden ze van de tarpeïsche rots geworpen of levend begraven. Zo ernstig was hun 'overspel'. Ze behoorden aan de godheid van de onderwereld.

In politieke theologie wordt religie beschouwd voor zoverre ze het fundament is van een samenleving. Dat wordt vanaf de Franse revolutie opvallend uitgeschakeld. De Franse revolutie is een materialistische stroming

die de religie uitbant als fundament van de samenleving. Natuurlijk doen ook alle communistische systemen dat.

Je weet dat op Kerstmis in Cuba, op bevel van Fidel Castro, een gewone werkdag is geworden. Altijd diezelfde gedachtegang: religie is een kinderstadium, of religie bevordert het kapitalisme, onderwerpt de mens en berooft hem van zijn vrijheid. De Franse revolutie heeft duizenden priesters gedood uit ideologie, in naam van moderne verdraagzaamheid. Rond de jaren 1960 ontstaat dan de beweging die zich New Age noemt en aandacht heeft voor het paranormale. Of je daar nu in gelooft of niet dat heeft geen belang. Die cultuurstroming is zo sterk dat noch de kerk, noch het Vaticaan, noch de protestanten, noch de rationalisten ook maar in de verste verte dat ook maar kunnen loochenen, integendeel, de beide kampen, gelovigen en niet gelovigen zijn uiterst bezorgd omwille van de bloei van New Age. Daarop slaat deze titel: religie terug van weggeweest.

Ik heb getracht om in de cursus een samenvatting te geven van wat Derrida over godsdienst zegt. Ik heb zijn boek gelezen, wil jij daar aan beginnen, het is gewoon een opstapeling van geleerdheid ongelooflijk. Ge moet 20 -30 jaar filosofie en wetenschap in uw lijf hebben om hem nog te volgen. Ik heb dat boek in Rijsel gevonden. Ik vraag me af of Derrida juist weet waarover hij het heeft. Want hij draait altijd rond het thema, och ja, soms lijkt het dat hoe moeilijker en hoe onbegrijpelijker iets geschreven is, hoe meer succes dat heeft. Dat is heel curieus. Simpele uiteenzettingen dat is te simpel. Dat is Derrida. Hij zit blijkbaar nog altijd in het stadium van 'God is dood'.

Wij stellen ons de vraag : hoe werkelijk is religie? Dat is de existentiële vraag. En hoe is ze werkelijk. Dat is de vraag naar de essentie.

En het eerste basisbegrip dat is fijnstoffelijkheid. De oude catechismus sprak van subtiële stof en zegt sedert eeuwen dat het verrezen lichaam van Christus subtiel of fijnstoffelijk is. Als de apostelen bij gesloten deuren bijeen zijn, nadat Jezus is gestorven, dan komt hij dwars door de muren, omdat die fijne stof niet gehinderd wordt door de zogenaamde grove stof van de muur, die daar grondig van verschilt. Dat is een oud begrip. Twee grote indelingen van die fijne stof bestaan daarin dat men spreekt van etherische en astrale stof. Het grofstoffelijke lichaam wordt beheerst door de onstoffelijke ziel. Welnu, al die godsdiensten en ook alle occultismen beweren dat onsterfelijke ziel op het biologische of grofstoffelijke lichaam maar kan inwerken dankzij een etherische stof en een astrale, m.a.w. de astrale stof staat dicht bij het onstoffelijke dan de etherische.

Als iemand sterft gaat die etherische stoffelijkheid mee met het lijk, vandaar dat sensitieve mensen als ze naar een uitvaart gaan en ze komen te dicht bij de kist dat die een dosis van die zich ontplooiende etherische stof incasseren en daar onwel kunnen van worden. Dat is ook de oorspronkelijke betekenis van die bewieroking, het gaat niet direct om de eerbied voor het stoffelijk overschot want dat is niets meer, dat is aan het vergaan. Maar de ware betekenis van het wierroken is het neutraliseren van die ziekmakende etherische stof die van dat lijk uitgaat langs de voegen van de kist. Vandaar ook dat mensen die sensitief zijn zich op een kerkhof nooit goed voelen omdat nog maanden lang via die grafzerken die etherische stof wegwaait en als je dat als sensitief opvangt en je bent sensitief dan ben je niet goed gedurende uren. Dat is de werkelijke oorsprong. De etherische stof vergaat, maar de astrale stof blijft samen met de onsterfelijke ziel. Het is daardoor dat een schim min soms of meer zichtbaar kan worden. De schim is de onsterfelijke ziel voor zover zij een astraal lichaam heeft. Die astrale stof, kan weldadig aanvoelen, maar is bij anderen dan weer erg koud. Een verschijning van een gestorven mens steunt op de schim. De onstoffelijke ziel zelf zie je niet want die is natuurlijk onstoffelijk.

Maar de schim zie je wel. Er zijn gevallen bekend van mensen die hun eigen schim uitstralen overdag. Een uittreding heet dat. Dat geeft natuurlijk aanleiding tot bizarre situaties. Ik herinner me nog goed, dat is jaren geleden toen New Age begon op te komen als een golf. Twee leerkrachten van een school uit R. vroegen me of ze met enkele studentinnen mochten komen. De leerlingen moesten een eindwerk maken. Er waren twee groepen, de ene groep wilde iets schrijven over magische kracht en de andere groep over spiritisme. Maar ze geraakten daar niet wijs uit, natuurlijk niet. En ik voelde de vraag al aankomen: mogen de andere leerlingen ook meekomen? Ik zei dat dat goed was. Ik heb ze dan ontvangen op een schone juniavond, in een grote zaal, en die meisjes die het thema magische kracht hadden gekozen, vroegen mij of ik hen daarover iets kon doen aanvoelen. Wij geraken daar niet uit, zeiden ze. Wij lezen daarover maar geraken daar niet uit. Ik zeg; het is goed.

We zaten zo aan een ovale tafel een dertigtal denk ik, ik zeg kijk, wie wil er proefpersoon spelen? Natuurlijk was daar onmiddellijk iemand die dat wou doen. Ik zeg; het is goed. Ik heb me zo gezet zodanig dat iedereen mij goed kon zien. En dan heb ik mijn handen boven dat meisje gehouden en ze doen uittreden. Ondertussen was het beginnen te deemsteren, en ik zei om even wat te pauzeren want dat vermoeit. En ik verplaats me naar een stoel die vrij was en één van die meisjes begint plots beangstigd te wenen. Ik zeg; wat

scheelt er nu. Ja mijnheer, zegt ze, ik zie u twee keren, daar waar jij stond en daar waar jij nu zit. Hoe is dat mogelijk? En ze was daar danig angstig van. Ik heb haar dat uitgelegd. Om dus b.v. iemand te doen uittreden moet je over enorm veel astrale stof beschikken. Dus roep ik die op, dat stapelt zich in en rondom mij op en dan kan ik natuurlijk op het etherisch en astrale zielelichaam van dat meisje dat ik deed uittreden, inwerken en die ziel daar uittrekken. Maar nadien kan die fijne stof ter plaatse even blijven hangen, ook als ik me dan verplaats. En dat meisje was sensitief genoeg om enerzijds mijn afdruk in die stof nog te zien. Maar anderzijds zag ze me ook wanneer ik me al verplaatst had. Zo zag ze me dus twee keer: een keer nog fijnstoffelijk, en daarnaast nog mijn biologisch lichaam. .

Als iemand opgeladen wordt met die curieuze materie, dan voelt die zich loom en zwaar en is het moeilijk om direct op te staan. Dus de aantrekking van de aarde werkt er op. Het is daarom dat je weet dat het stoffelijk is en niet puur geestelijk. De onsterfelijke ziel is puur geestelijk maar dat fijnstoffelijke zielelichaam niet. Ik zeg tegen die meisjes dat het na twintig minuten zal vervagen. En inderdaad na twintig minuten vervluchtigt dat en trekt in de meisjes die daar het dichtst bijzaten. Dus let wel op men kan daar mee werken, men kan daar op inwerken, en al die godsdiensten die primitieve godsdiensten en die antieke godsdiensten kennen dat perfect. Dat is nummer één: materie.

Tweede aspect: het is eveneens energie. Diezelfde materie is kracht, levenskracht, want die fijne stof heb je op de eerste plaats in al wat leeft. Ik heb u vroeger gezegd dat alle godsdiensten van de echte soort, niet de rationalistische want die liquideren dat allemaal in de mening dat zij het beter weten dan de sensitieve religieuze mens. Dat is typisch rationalistisch. Ik verwijs opnieuw naar die vrouw in het evangelie die het kleed van Jezus vastneemt en waardoor haar bloeding plots ophoudt. Waarom? Omdat die fijne stof die van het lichaam van Jezus uitging en die in zijn kleren hing, dat die tegelijk vermogend, energiegeladen is, het vermogen om iets uit te werken bezit en dat hangt natuurlijk af van de wil van Jezus en het verlangen van die vrouw. Dat vermogen heet men dus levenskracht. Ik vind dat nog de beste vertaling

En ten derde is er naast materie en energie ook de informatie. Dat wil zeggen dat die energie en die materie geen chaos veroorzaken, maar ze bezitten een bepaalde structuur en een orde. Jezus was een genezer, er zijn 15 verhalen van genezen van lichamelijke kwalen en 15 verhalen van genezing van bezetenen. Men noemt dat uitdrijving, maar in het Oude testament heet dat allebei genezing. Door het feit dat Jezus rondloopt als genezer, door zijn wil

om die fijne stof en die levenskracht genezend te doen werken, legt hij informatie in die stof. Die is doelgericht, gericht op het gezond maken van mensen naar lichaam en geest.

St. Jan vertelt dat Jezus bij de genezing van de blindgeborene, een beetje klei nam en het met zijn bijzonder krachtgeladen speeksel mengt, zoals al die genezers van die oude culturen dat wisten en beoefenden. Jezus handeling is geïnformeerd, er is een zekere structuur en doelgerichtheid.

Die drie begrippen, materie, energie en informatie, komen in al die religies voor, tezamen. De informatie geeft richting aan die fijne stof en die energie. Als ik mij achter dat meisje stelde om haar te doen uittreden, dan was dat gewoon mijn bedoeling en mijn wil om haar ziel, d.w.z. die schim uit haar te trekken en haar dat te doen voelen. Het was gelukkig een sensitieve, je kunt dus daarmee werken, dat aan u tot op zekere hoogte onderwerpen als je daarin thuis bent en weet hoe dat in zijn werk gaat. Bij al die 'primitieve' genezers is dat ook zo. Als je b.v. een plant gebruikt, alle primitieve volkeren kennen plantengenezers, wat gebeurt er dan? De eigen fijne stof en energie van de genezer plus de eigen fijne stof en energie en informatie van die plant die hij gebruikt, fusioneren. Het is niet de plant als biologie, het is de plant als draagster van die curieuze, mysterieuze, occulte stof en energie en informatie. Sommige planten hebben een welbepaalde affiniteit voor welbepaalde ziekten. Homeopathie steunt daar op. Of de bachbloemen therapie.

Waarom werkt dat, Omdat de specifieke of wezenseigen stof, energie en informatie gefusioneerd wordt met de genezer die dat toepast, en dan heb je natuurlijk een kruising van twee soorten krachten en twee soorten stoffen en informatie.

Net zoals planten bezitten dieren ook energieën die, als men weet hoe daar mee te werken, voor het oplossen van problemen kunnen gebruikt worden. Waarom is er in die Griekse antieke heiligdommen altijd een slang aanwezig. Die gewijde slang heeft een fijne stof en energie en informatie die voor veel moeilijker gevallen veel krachtiger is dan de krachtigste plant. Het gevolg is dus dat die gewijde slang bewaard werd in een sacrale omheining, verzorgd werd enz. En de mensen kwamen met hun kwalen en problemen om er in een ondergronds heiligdom te slapen. En daar kregen ze paranormale dromen door die de kwaal definieerden, dus de diagnose, en die tegelijkertijd de therapie vastlegden. Dat was de vaste methode bij de Oude Grieken.

Ik weet wel men heeft U daar nooit over gesproken omdat de meeste intellectuelen daar niets van af weten. Een dier heeft een bijzonder sterke levenskracht. Neem b.v. heel Noord Siberië, daar werden dieren gebruikt dieren om mensen te genezen. Dat is nog zo in b.v. Zaïre en omstreken.

Men moet als genezer wel over de nodige energie beschikken. Uitgeputte mensen kunnen daar niet mee werken. Ze moeten beschikken over die curieuze stof en levenskracht om daar te kunnen mee werken. Als ze daar mee werken fusioneren ze die en leggen er eveneens informatie in. Ze geven daar een richting aan, een doelgerichtheid zodanig dat dat bruikbaar is. Voor de zweetdoeken en de kleren van Sint Paulus geldt hetzelfde, dat wordt gezegd door Sint Lucas op het einde van de Handelingen der apostelen. Lucas was een Griek en een geneesheer, geen Jood. En die had natuurlijk veel meer oog voor die dingen dan de Joden, Dat begrip van fijne stof is oeroud. De eerste Griekse denkers noemen dat de oerstof of oorsprongsstof. Als men hen vraagt naar de eigenschappen: dat is gelijk water, dat vloeit, en inderdaad als je je handen boven iemand houdt om dat door te geven dat is precies alsof dat een vloeistof is die uit u vloeit en in de mens trekt.

Dus dat is de reden waarom Thales van Miletos zegt dat de oerstof water is. Hij bedoelt dat niet in de natuurkundige zin, maar in die fluïdieke, fijnstoffelijke zin. Een modern woord voor die stof is 'fluïdum'. En in het latijn betekent het datgene wat vloeiend is, dat geen weerstand biedt. 'Apeiron', in het Grieks, 'smijdig' of 'subtiel' in het Nederlands; wat zelf geen vorm heeft maar alle vormen kan aannemen. Anaximenes van Miletos zegt dat het vloeiend is, geen eigen vorm heeft maar gelijkt op lucht, aër. Dat is ook juist. Als iemand sterk geladen is en hij let er niet op hangt boven hem een soort mist en dat is die fijne stof die hem geleidelijk verlaat, die b.v. in de bomen trekt.

Op zekere dag krijg ik mijn kleermaker op bezoek. Dat was nog toen de priesters in die lange priesterkleden liepen. Toevallig zegt hij me dat zijn vrouw al 15 jaar ischias, 'cyatic'. Heeft. En ik wist door mijn contacten dat dat een gelovig man was, geen naïef man, maar een gelovig man.

Ik zeg: kijk, weet je wat, je kent O.L. Vrouw van Vlaanderen in Kortrijk. Ah ja, zegt hij, dat is een annex van de Jezuïetenkerk in het centrum van Kortrijk. Dat beeld van O.L. Vrouw van Vlaanderen staat er al sedert de jaren 1200 en die plaats is voor de mensen een heiligdom. Een Vlaamse gravin is toen de paus is gaan bezoeken in Rome, en de paus heeft haar een O.L. Vrouwenbeeldje meegegeven. Het is niet groot, en de gravin heeft dat in een

zijkapel van de Jezuïetenkerk laten plaatsen. Om een goede verloofde te vinden gingen jonge mensen vroeger op bedevaart naar O.L. Vrouw van Vlaanderen. En als het dat is he, als er een heiligdom is waar de mensen in vroeger eeuwen voor huwelijksaangelegenheden of huwelijksstichtingen gingen, mag je gerust zijn, daar hangen krachten, zeer sterke krachten. Nu hij kende dat als een goede West-Vlaming. Ik zeg; kijk, zeg aan uw vrouw niets, volstrekt niets, want anders beging je suggestief te werken. Ja maar, zegt hij, je moet geen schrik hebben, ze gelooft toch in niets. Ze heeft het al 15 jaar, ik moet 's morgens eerst opstaan om koffie te maken want ze heeft 20 minuten nodig om uit haar bed te geraken.

Ik zeg kijk, je gaat in de voormiddag naar Kortrijk, naar de Jezuïetenkerk in de zijkapel, dan zoek je in het heiligdom naar een stoel, rustig, en als een stoel u aantrekt, zet u daarop. Kijk naar dat beeld, bidt hoogstens 'Onze Vader', niet het hele gebed maar juist 'Vader' of 'Hemelse Vader', en plots ga je als het ware een schokje in uw lichaam krijgen. Ga dan buiten, en dan ga je zo snel mogelijk een restauratiebedrijf binnen. Ga een warme drank drinken, melk, koffie het is mij om het even wat, maar het moet warme drank zijn. Weet mij nadien het resultaat te vertellen.

Waarom dit alles? Uit dat beeld, als je dat in geloof doet, komt een groene energie die geneest, en die zet zich vast in de bedevaarder, mijn kleermaker, in en daar rond, en dat vorm een dikke wolk. Vandaar dat hier staat: die vroege Griek zegt: het is luchtachtig, vroege Grieken steunen zich op een soort waarneming, dat zijn geen hersenspinsels alstublieft. Die mensen wisten waarover ze het hadden, Ik zeg als jij nu het heiligdom buitengaat, en je blijft voor een winkel haperen enzovoort, ik zeg, die wolk gaat in de vitrine trekken en in de mensen die jij passeert en er staan daar bomen, die bomen nemen dat op en jij gaat tevergeefs dat heiligdom bezocht hebben.

Maar ga zo snel mogelijk naar een restauratiebedrijf warme drank drinken. Want in die warme drank trekt die hele wolk, en dan heb je ze in u want je gaat ze nodig hebben als je thuiskomt.

's Anderendaags, want jullie zijn natuurlijk curieus hoe dat dat afgelopen is he, zet hij weerom de koffie, zoals altijd. En zijn vrouw komt binnen. Dat is curieus zegt zij, ik heb geen pijn meer. Ze kon het niet geloven. Dan heeft hij de zaak verteld. Nu wilde ze mij onmiddellijk contacteren. Ik zeg nee madam, minstens twee jaar contacteer jij mij niet want ik heb het ergste van uw kwaal in mij getrokken. Het is daarmee dat in al die heiligdommen een soort van speciaal wezen aanwezig is die dat aankan. Ik zeg, ik moet dat verwerken,

want als je bij mij komt gaat ge het weer hebben. En misschien nog erger. En na twee jaar en een half ben ik daar ne keer op een avond geïnviteerd. Ik ben daar als een koning ontvangen want dat mensje had sedertdien geen enkele pijn meer gehad en was mij oneindig dankbaar.

Maar ze begreep niet waarom dat twee jaar moest duren vooraleer ze mij terug mocht contacteren, en dat is omdat wie dat als raad geeft, die neemt de gehele verantwoordelijkheid op zich en die trekt die zieke fijne stof en die zieke energie van die kwaal in zich, en is dan omgeven van zwarte vlekken, voor wie dat kan zien, en hij moet dat dan verteren, verwerken. Sommige mensen noemen dat een mirakel, ja en neen, dat is miraculeus voor de mensen die die wereld niet kennen, maar voor iemand die daar in thuis is, is dat een kwestie van het beheersen van die processen.

Ik heb ischias gehad gedurende drie maanden in de erge graad, ik kan u verzekeren je gaat niet dood en je bent niet ziek maar het doet verschrikkelijk pijn. In die erge fase is het verschrikkelijk, het zweet druipt u af.

**Redactie:** Opm. 1 : Mr. T'Jampens verzwijgt het hier, maar dat was het gevolg van het overnemen van de kwaal van die vrouw.

**Redactie:** Opm. 2 : Omwille van angst voor diefstallen, heeft men recent het originele beeldje van O.L. Vrouw veilig opgeborgen en vervangen door een kopie. Deze kopie heeft uiteraard niet de krachtige uitstraling van het origineel, zodat ze voor dergelijke magische doeleinden niet geschikt is. Vermoedelijk is de jezuïetengemeenschap van Kortrijk niet op de hoogte van de magische kracht van het beeldje zoals het hier werd beschreven en is hun religie-opvatting niet van het dynamische type.)

Dus ik leg u dat uit om u te tonen: het vloeit als water, het is smijdig, het heeft geen eigen vorm maar neemt alle vormen aan. Bijvoorbeeld; dat zet zich vast in de zieke streek van ischias. Je weet dat dat hier onderaan de rug is tot aan de voet, enzovoort, daar zet zich dat vast, dat neemt die vorm aan en dat geneest. Het is luchtachtig, en wat meer is zegt Anaximenes, het is bezielde lucht. Wat leeft, plant dier en mens, heeft zo een lucht in en rond zich. Dus die oude- Grieken, die drie oudste Grieken hebben op een perfecte manier beschreven wat al die religies al eeuwen en eeuwen wisten. Vloeiend, smijdig, luchtachtig en ergens bezield luchtachtig.

Over fijnstoffelijkheid: Het hoofdwerk dat ik daarvan ken is van *Poortman, Ochêma*,<sup>4</sup> vier volumes, dat is een zeer wetenschappelijk werk, dat in de loop van de cultuurgeschiedenis dit begrip ‘fijne stof’ analyseert. De oud-Grieken hadden de oerstoftheorie, voor het begrip ‘energie’ hadden de oude Grieken ook een term nl. aretalogie. Aretè wil zeggen ‘levenskracht’, in het Latijn ‘virtus’, wat slaat op een teken van macht. B.v. is er de volgende Griekse tekst bewaard in een heiligdom: “es theais dunamis aretai”, kijk wat Lukas dunamis noemt staat er ook in het Grieks, vertaald luidt het: ‘van de goddelijke macht de wonderdaad’, dus ‘de wonderdaden van de goddelijke macht’. En goddelijk in die oude talen kunnen wij gerust vertalen door paranormaal. Want dat is eigenlijk de bedoeling. In die zin valt het met energiea, kracht, samen, zie ons woord ‘energie’. De oude Grieken hadden voor het woord mirakel de term ‘aretè’, d.w.z. een teken waaruit die curieuze stof zich als energie toont, als iets dat iets uitwerkt. Het tweede hoofdwerk dat ik daarvan ken is van *Gerardus Van der Leeuw, Fenomenologie der Religion*<sup>5</sup>. Dat is een meesterwerk, een kolos van een boek waarin dus systematisch al die aspecten van die curieuze energie ter sprake komen, voor zover de godsdiensten het daarover hebben. Ik trek uw aandacht op het woord ‘verbazing’. Er is daar iets aan dat verbaast, dat verwondert, vandaar de term verwonderlijk of wonder hoe dan ook.

### ***Apocalyptiek.***

(We volgen de cursus 10.9 p. 08 e.v.) Hoe weet men dat nu dat dat bestaat? Dat is door onthulling. Apocalyps in het Grieks wil zeggen bloot trekken, en er zijn mensen die zulk een gave hebben. Ik heb praktisch nog nooit een mens tegengekomen die niet een minimum aan paranormale waarneming kent en ervaart. Zowat alle mensen hebben ooit wel eens een paranormale ervaring, maar meestal let men er niet op en ontsnapt het. Maar dat is algemeen menselijk, de ene heeft dat meer dan de andere, sommige culturen ontwikkelen dat meer dan andere. Je kunt dat ook verwaarlozen. In onze westerse cultuur wordt zulks dikwijls niet ernstig genomen. Een andere term van de Oude-Grieken voor apocalyptiek is mantiek, zienschap. Men dringt door in die andere wereld. Wat betreft de oudheid en andere culturen, zie Kappler, *Apocalypse et voyages dans l'ou-dela*, dat is verzameling van specialisten die al die teksten bespreken en een algemene theorie trachten op te bouwen van dat informatieproces, nl. hoe heeft men daar vat op als waarneming. De magie betreft natuurlijk het fijnstoffelijk manipuleren van die dingen.

---

<sup>4</sup> Poortman J.J., *Ochêma*, Geschiedenis en zin van het hylisch pluralisme, Assen, Van Gorcum, 1954, (// History of Hylic Pluralism, Theosophical Society in the Netherlands).

<sup>5</sup> Van Der Leeuw G., *Phänomenologie der Religion*, Tübingen, Mohr, 1933.

Boven Apocalyps of neven mag je ook het woord 'wichelarij' schrijven, want ons Nederlands woord wichelen is het woord dat dit eigenaardige kenproces van die dingen aanduidt. Wichelen is een weten, dat niet op materieel tastbare dingen steunt maar op ongewoon gewaarworden, zien, horen slaat. Iedere waarneming en gewaarwording die slaat op die fijne stof en die energie met de informatie erin heet wichelen. Dat is het oude Nederlandse woord ervoor. Daarin zit altijd het feit dat niet iedereen dat ten volle bezit. En daarin zit ook de moeilijkheid. Het is niet gemakkelijk, niet glashelder, dat is niet zoals we die eikenboom daar zien staan of die gordijnen hier, of de banken. Deze dingen hebben een grofstoffelijke evidentie. Die andere dingen hebben een fijnstoffelijke evidentie of tonen zich fijnstoffelijk, en dat is altijd onder voorbehoud, b.v. als ge te moe bent dan zie je het niet. Of word je het niet gewaar, m.a.w. de wichelende vorm van kennen is onderhevig aan bijkomende voorwaarden. Daarmee kunnen wetenschappers er praktisch nooit in gelukken om dat waar te nemen, gezien ze er gewoon de wetmatigheden daar niet van kennen.

Wichelen, kan b.v. ook met de wichelroede. Men noemt dat een infrastructuur, je kunt een glazen bol nemen, koffiedik, een astrologische tekening, dat is allemaal ondergeschikt. Wie de gave van helderziendheid niet heeft zal het niet met astrologische tekeningen zien, niet met een glazen bol, niet met een kaartstelsel. De begaafdheid zit in de mens zelf. Maar b.v. tarot of andere kaarten, b.v. 72 of 36 kaarten, dat hangt er van af, die vertegenwoordigen allemaal lotgevallen, en combinaties van lotgevallen. Dat is dan combinatoriek. Die mensen werken combinatorisch, dat wil zeggen ze hebben een heel stel plaatsen die ze contacteren om in een situatie of een probleem inzicht te krijgen. Veronderstel dat je bij een kaartlegster komt, een goeie, ik ken er, er zijn er niet veel, die gaat haar kaarten nemen en gewoonlijk komen die kaarten van een familielid of kennis die ouder is, die nog leeft of al gestorven is, en die met die kaarten gewerkt heeft. Er zit daar ook traditie. Als een kaartlegster dus een cliënt of cliënte ziet binnenkomen, ziet ze natuurlijk die persoon en heeft ze een eerste indruk zoals iedereen. Als iemand daar gelijk een oud ventje binnenkomt weet je dat geen jongen is van 12 jaar. Dat is de eerste normale niet wichelende kennis. Maar het 'helder zien', het wichelen begint als ze zich richt op het fijnstoffelijke en energetische aspect van die persoon.

Sommige kaartlegsters spreken van 'het fluïdum' van iemand. Zij gaan na of die mens goed of slecht uitstraalt, of er ziekte mee gemoeid is, of huwelijks- of andere problemen. Het zijn niet die kaarten die dat vertellen, want die zijn

maar een concentratiemiddel. Als je het niet in u hebt zullen die kaarten u niet helpen. E zienster moet zich kunnen concentreren. Niet eenvoudig, want de meeste cliënten zijn babbelziek, de meeste westerse mensen zijn dat. Die vroeger culturen, als ze bij zo'n mensen kwamen zeggen enkel het strikt noodzakelijke: "Wil je mij ontvangen? Mijn kind is ziek. Mijn man zit zonder werk" en dan zwijgen ze. Ze luisteren, en laten de zienster of genezer of genezeres met rust zodat deze zich kan concentreren op het probleem. Die concentratie op dat fijnstoffelijk aspect is essentieel. En dan begint dat wichelende type van kennen, die tweede soort, het zien en het aanvoelen, en je hebt er die daar zeer geroutineerd in zijn he.

Je mag gerust zijn als dat echt gewetensvolle mensen zijn die dat goed beheersen en die dat jaren doen en geleerd hebben van iemand, b.v. een voorouder die dat kent, dat ze resultaten bereiken. Natuurlijk, heden zijn er ook veel kwakzalverfiguren en mensen die op geld uit zijn. Die bederven die gaven. Vroeg of laat begaan ze fouten. Wat alle genezers of genezeressen moeten hebben, is eerbied voor al wat leeft. Zo'n mensen doen geen vlieg kwaad zonder zich min of meer gegeneerd te voelen. Als je gemakkelijk en onnodig leven doodt ga je die wichelende kennis in uzelf vernietigen. Vandaar, in al die godsdiensten is het basisbegrip het 'leven'. De fijne stof die rond de patiënt hangt is niet echt dood. Daarin staat veel te 'lezen'. Wie heeft de patiënt onlangs ontmoet? Is het een fabrieksarbeider, dan vertelt die fijne stof iets over de sfeer in de fabriek. Zijn er huiselijke moeilijkheden, dan hangt die gezinssfeer in die fijne stof. Dat is nooit compleet dood.

Is de patiënt gaan winkelen, dan hangt er ook fluïdum van de verkoper die de producten heeft vastgenomen, in die stof. M.a.w. ieder voorwerp heft een eigen unieke fijnstoffelijke en energetische geschiedenis. En b.v. veronderstel dat een kaartlegster aan een tafel zit die niet goed uitstraalt omdat ze stond in een gezin waar veel ruzie werd gemaakt, of het eigendom was van slecht uitstralende mensen, dan gaat heel haar kaartensysteem in duigen vallen. Tenzij zij voorzorgen neemt en alles fijnstoffelijk weet te reinigen. Op al die dingen moet gelet worden, en dat begrijpen wetenschappers meestal niet.

Veronderstel dat die kaartlegster een hondje heeft dat ze regelmatig slaat, haar vermogen om dat wichelen uit te oefenen vermindert. Al wat leeft moet geëerbiedigd worden. Kijk naar de traditionele indianen in midden en zuid Amerika. Als ze een geneeskrachtige plant gaan halen in de natuur, dan doen ze dat met de grootste eerbied, omwille van het leven in die plant. Wel je ziet die indiaan dus knielen en zijn gebeden zeggen. Hij vraagt aan het wezen of de wezens die de plant beheersen, of hij die plant mag plukken, en dan pas

plukt hij die plant. Voor een moderne westerse mens is een plant een object waar hij kan mee doen wat hij wilt, levend of dood. De westerse mens komt voor die oude culturen over als een bruut, ik herhaal, als een bruut, als iemand die niet voelt dat al wat leeft moet gerespecteerd worden. Vandaar die enorme kloof tussen onze westerse rationalistische mentaliteit en primitieve culturen die onze westerse houding niet begrijpen.

Men gaf op t.v. een documentaire over een instituut voor plantengeneeskunde in de V.S. waar men minstens 50 000 planten wil toetsen op genezende eigenschappen. Om het werk te versnellen zoekt men in die primitieve landen naar die oude genezers omdat die dat dikwijls veel beter kennen dan onze moderne onderzoekers. Het is tragisch, maar onze westerse cultuur verplettert die oude culturen en hun wijsheid, dat is aan het uitsterven. Of jij hieraan gelooft of niet, dat is uw democratische vrijheid, maar het is niet slecht om geïnformeerd te zijn en minstens te weten waarover het gaat.

Een student vraagt trance, dat wil zeggen vervoering, iets te zien heeft met die fijne energie. Ja. Zodra mensen overbeladen zijn van die fijne stof en die energie, geraken ze in vervoering en treden, minstens gedeeltelijk, Dit betekent dat zij gedeeltelijk hun lichaam verlaten. Ik ken zo een muzikant die, als hij dat heeft, de partituur nauwelijks nog kan lezen. Hij staat dan met zijn fijnstoffelijk lichaam achter het biologische en ziet letterlijk zichzelf staan, zijn biologische lichaam dus, dat het muziekinstrument op een soort automatische piloot, bespeelt. Uittreden wil zeggen dat een nogal sterke dosis van die fijne energie uw lichaam verlaat en b.v. achter u oprijst of zo, en dan heb jij soms de indruk dat je zweeft. Diegene die transcendentale meditatie doen die verwekken dat bij zichzelf. Ik raad dat nooit sterk aan maar allé ja, we leven in een democratische staat.

Trance of vervoering in de medemens is inderdaad aan fijne stof en energie gebonden, en de informatie die daarmee gemoeid is, staat centraal. De eerste Griekse filosofen, Thales van Miletos, Anaximandros van Miletos en Anaximenes van Miletos waren hier mee vertrouwd. Zij zien en voelen die oerstof aan. Ze leren ze vloeiend is, of luchtachtig, vormloos is, smijdig alle vormen kan aannemen, en bezield, geïnformeerd is. Bij latere filosofen wordt dat veel abstracter. Maar die eerste denkers leven nog volledig in die fijnstoffelijke sfeer. Dat is uit hun religie niet weg te denken. Evenmin als in de primitieve of oosterse religies, en evenmin in het christendom, in zijn dynamistische opvatting. Men begrijpt ook heel wat beter het christendom als men aandacht heeft voor de fijnstoffelijke krachtwerkingen die in de religie verscholen zitten.

## ***Santeria***

(p. 12) Santeria, (opm.: een Midden-Amerikaanse religie) is in het centrum van de belangstelling gekomen door het feit dat de paus (opm.: de Poolse *paus* Johannes Paulus II, in 1998) naar Cuba gegaan is. En hij had twee redenen; een aantal journalisten die toch meer blind zijn dan ziende hebben natuurlijk de nadruk gelegd op de paus als afbouwer van de communistische systemen. Iedereen weet dat zonder deze paus de Russen nog onder het (opm.: oudere) communisme zouden gezeten hebben. Iedereen geeft dat toe, alle historici weten dat onze huidige paus bij de ineenstorting van het communisme een hoofdrol gespeeld heeft. Maar wat journalisten meestal niet in het licht hebben gesteld is dat de paus nog een andere grote zorg had nl. het terugtreden van het katholicisme ten voordele van santeria, dat is veel ernstiger. Want als Castro verdwijnt ja dan kan het communisme daar geleidelijk verdwijnen en dan wordt kerstmis weer een hoogdag enz. Maar santeria, dat is wat anders. Dat is een macht die de clerus van Cuba niet gemakkelijk zal vergeten.

Verwijzen we naar een kenster van de Santeria, M.G. Wippler, een antropologe. In haar biografie zegt ze dat ze van blanke afkomst is. In haar gezin was een negerin die meid was, en zij was een santera, en heeft dat meisje van kleins af aan opgevoed in het geloof aan Santeria, terwijl haar ouders eerder katholiek waren en die opvoeding tot die andere religie nooit goed hebben beseft. Geleidelijk is M.G. Wippler nu een van de grote autoriteiten van de santeria geworden is. Sommige wetenschappers zeggen dat santeria een primitieve godsdienst is. OP een manier is dat juist. Maar kijk Santeria zit op internet. Zo primitief is dat ook weeral niet. M.a.w. die 'primitieve religies' als santeria, candomble, vodoo, macumba, arara..., zijn een mengeling van oeroude Afrikaanse religies vermengd met wat indianendom en wat Christelijke, westerse invloeden.

### ***De wezens der Santeria.***

In santeria onderscheiden we:

(A) De eerste bouwmeester van het heelal en de bron van haché. Haché is die stof en die energie waarover het gaat. Wippler weet tenminste waarover het gaat als ze over religie spreekt. Waarom, omdat ze die religie van binnen uit kent, niet van buiten uit als een rationaliste die de pretentie heeft het beter te weten dan die religieuze mensen. Die eerste bouwmeester heet Olodumare of Olorun, dat is een scheppende god, een mysterieus wezen, en eigenaardig genoeg, dat mysterieuze wezen is een deus otiosus d.w.z. een god die 'op

vakantie' is. Hij heeft alles gemaakt, maar trekt zich nadien van die schepping niets meer aan. Dat is karakteristiek voor al die niet-Bijbelse religies.

(B). We onderscheiden verder de orisha's dat zijn de goden, de geesten, de voorouderzielen, natuurgeesten, feeën wat weet ik allemaal, diereengeesten, plantengeesten, gesteentegeesten enzovoort. Dat is oneindig ingewikkeld. Zij zijn de boodschappers en de bezitters van asché van dat opperwezen, en dat stemt enigszins overeen met de Bijbel, met het boek Job, waar sprake is over de hofraad van Jahweh die bestaat uit godszonen. In het oude en het nieuwe testament betekent dat een hoge machtige geest. Je kunt dat vertalen door engel. Soms zegt men ook een heilige, maar een heilige betekent dan een hoger wezen dat niet het opperwezen is. In het oude testament dat duidelijk, zij besturen de wereld van veel nabijer dan Jahweh.

(C). En dan zijn er tenslotte de menselijke wezens op aarde, die hebben ashé nodig om te functioneren, om hun problemen op te lossen. En ashé in de Bijbel klinkt geest, of heilige geest. Geest betekent hier levenskracht, dat heeft niets te zien met het Griekse begrip 'verstand'. Het is een Bijbels begrip. In het spreekt men van Grieks pneuma, in het Hebreeuws ruach. Het slaat op die fijne stof en levenskracht. En je ziet dat dat een religie is, zoals de Bijbel er één is.

Olorun of Olodumaré regeert het heelal via zijn helpers en helpsters, die er de waarnemende geesten van zijn. Om ashé te verwerven van de orisha's is het noodzakelijk hun ebbo, een offergave, te bezorgen. De orisha's nemen het offer aan en dank zij hun magische vermogens vormen zij dit om tot het type van levenskracht dat verlangd wordt om een probleem van de gelovige op te lossen. Die fijne stof en die fijne energie wordt geïnformeerd, en krijgt dus een structuur die gericht is op een welbepaald doel. Dat omvormen van die energie kan men dus net zo goed het dynamiseren van die energie heten. Dat wil zeggen, de gave die geschonken wordt heeft al een kracht, maar die wordt door die tussenwezens die orisha's versterkt, gedynamiseerd en op het oplossen van het probleem gericht.

### ***Oshun, de natuur of kosmische energie,***

Op p. 14 onderaan, vind je het schema. De energiebron van de god Oshun zijn de rivierwateren, vandaar dat gepollueerde rivierwateren voor die religies een catastrofe zijn. Moderne mensen voelen dat niet, maar die culturen nog wel. Voor hen is een vervuilde rivier niet enkel een ecologisch, maar vooral een religieus probleem. Die wateren zijn bedorven en kunnen dus niet meer dienen voor die religie. Maar dat verstaan westerse mensen niet. Ze menen dat dat een kwestie van bijgeloof is.

Het domein van Oshun betreft eveneens de erotiek en het huwelijk. Dat lijkt enigszins op de functie van het beeld van O.L. Vrouw van Vlaanderen in Kortrijk, wiens hulp ook ingeroepen wordt (of werd) voor relatieproblemen. Verder behoren tot het domein van Oshun ook goud, artistieke dingen en genoegens, kinderen, de buik, het getal 5, de kleur geel, honing, spiegels, pompoenen, wijn... De godheid werd dus tevreden gesteld met offers als goud, wijn, honing..

### ***Do, ut des.***

Deze Latijnse spreuk betekent letterlijk: ik geef, opdat jij geeft. Ik, gelovige, geef aan u, godheid, wat jij verlangt, opdat jij aan mij, gelovige, de fijnstoffelijke energie aanwezig in het offer, zult omvormen tot dat type van energie dat vereist is om mijn probleem op te lossen.

‘Ik geef’ (do), opdat jij geeft (ut des). Een offer is dus altijd een uitwisseling van energie. Ik geef iets opdat ik iets zou terugkrijgen. Dat is eigen aan al die religies. Vandaar dat offergaven courant zijn. Zulke godheden situeren zich evenwel niet in de bovennatuur, wel in de buitennatuur. Dat betekent dat ze een mengeling zijn van goed en kwaad, dat ze niet echt een geweten hebben zoals de Bijbel dat kent. Ze zijn niet steeds betrouwbaar. Ze houden een groot deel van de energie voor zichzelf, en als ze verder in energienood geraken, zijn ze niet beschaamd de energie die ze gegeven hadden van de gelovige terug te ontnemen.

De profeten van het oude testament hebben eeuwen en eeuwen lang de Joden verweten dat zij bij herhaling terugkeerden naar zulk een heidense religie. Ook in onze tijd kennen die buitenbijbelse religies nog heel wat aanhangers in heel wat landen. Waarom? De pastoor of de priester van een parochie preekt wel en deelt sacramenten uit, maar als de mensen een probleem hebben dat de dokter niet opgelost krijgt, dan richten ze zich gemakkelijker tot één van die alternatieve godsdiensten. Het overgrote deel van de priester zijn niet afgestemd op het oplossen van de praktische problemen van de mensen. En als de missionarissen in die andere culturen gekomen zijn hebben ze wel die heidense godsdiensten zoveel mogelijk uitgebannen, maar het probleemoplossende vermogen van die religies, van die volkeren en hun magieën, hebben ze niet vervangen. Het gevolg is dan dikwijls dat die bevolking het christendom als een zeer deftige zeer hoogstaande religie aanvaardt, maar dat men voor de praktische problemen is blijven voortbouwen op die oertraditie van voor de Bijbel.

Je vindt dat overal waar het katholicisme aanwezig is, en zeker in midden en zuid Amerika. Je krijgt dat daar niet uit. Waarom? Als je zegt tegen een

priester: 'kijk mijn man die vindt geen werk', die zal zeggen ik zal ne keer bij de baas gaan of bidt ne keer, maar als ze dan naar de candomblé gaan, de zondagavond, daar heb je die vrouwen en sommige mannen die eerst in vervoering komen, die de geesten oproepen en die dan die problemen behandelen. M.a.w. die restreligies staan veel dichterbij het probleem en het leven van die mensen, vandaar dat dat zo oertaai is, en dat de clerus dat daarna vijfhonderd jaar nog niet uit krijgt. Waarom? De mensen zitten met problemen waar de clerus niet aan roert. De clerus geeft een zeer verheven godsbeeld en moraal maar verwaarloost die praktische problemen, de gegevens en gevraagd en de oplossingen. Daar hebben religies als candomble, voedoe.. wel een greep op de bevolking.

En de paus (opm.: Johannes Paulus II) die een Pool is, is met Polen zijn nog veel meer gebonden aan die oerreligie. Vandaar dat zijn bezoek aan Cuba veel meer was dan een confrontatie met Castro. Toen Castro aan het bewind kwam was 30% van de bevolking in Cuba uitgesproken santeria, nu is dat gestegen tot 70%, en dat maakt het Vaticaan ongerust. Maar de clerus van Cuba zit niet op dezelfde golflengte van al die arme mensen en hun problemen. Wel preken zij een hoogstaande religie en moraal, onderwijzen de tien geboden enz.. Maar als uw kind ziek is, als jij met kanker zit, als uw man geen werk vindt, als uw vee sterft, als uw planten mislukken, daar heb je een moeilijkheid, d.w.z. de kerk en het geloof in zijn niet dynamistische, maar al te rationalistische versie, is daar niet op afgestemd, en dat is de macht van die oerreligies. En dat is ook de macht van new Age, New Age situeert zich precies op dat domein. Het gevolg is dat het Vaticaan in een moeilijke positie komt, want dat bestrijdt je niet met preken, niet met sacramenten. Dat bestrijdt je door als priester zelf op dat terrein actief te zijn. Dat is ook wat Christus aan zijn apostelen meedeelt op hun zending: om op dat paranormale, energetische terrein actief te zijn, o.m. door genezingen, uitdrijvingen van kwade geesten... Vandaar dat mensen in b.v. een aantal Latijns-Amerikaanse landen op zondagmorgen wel naar de mis gaan, maar 's avonds naar candomblé of een andere buitenbijbelse religie gaan om hun praktische levensproblemen ernstig genomen te zien, er iets aan doen. Dat is de macht van die oerreligies, en ook van New Age.

In de mate dat het rationalisme veld wint, en dat de kerkelijke catechese rationalistisch wordt, in diezelfde mate zie je new Age oprijzen als paddenstoelen uit de grond. Waarom? Er is iets in de menselijke natuur en in de diepte van de menselijke ziel dat naar die dingen vraagt. En dat die religies altijd hebben bezorgd.

### ***Ethnopsychiatrie.***

Er zijn overal in het westen van langsom meer psychologen en psychiaters, die, als ze te doen hebben met niet-Europeanen, voelen dat hun psychologie en psychiatrie nauwelijks avn van enige waarde is. Ik baseer mij op één van die grote etnopsychiaters aan uit Parijs, die stelt dat 80% van de mensen op aarde etnopsychiatrisch moet behandeld worden en slechts 20% van de wereldbevolking is gebaad met onze westerse psychiatrieën... als ze resultaten bereiken. Meestal beperkt men zich in het westen tot het geven van medicijnen en insputingen. Maar dat lost het fundamentele probleem niet op. En ook de kerk voor zover ze rationalistisch is heeft hier nauwelijks een antwoord.

Maar die oerreligies zitten juist in op dat terrein. Ik heb een boek van een Nederlands psychiater en die heeft zich bezig gehouden met de religie van Suriname. Dat was een kolonie van Nederland. Die psychiater dat er een vrouw bij hem komt met een probleem en wat doet hij? Hij zegt, kijk mevrouw, we gaan uw 'winti', uw geesten oproepen. Na een tijd lukt dat, het gezicht van die vrouw verandert enzovoort, en dan ondervraagt de psychiater aan die geesten van die Surinaamse : wat denk jij dat die vrouw heeft en wat kunnen wij daarvoor doen? Dat is in Suriname een gevestigde vorm van psychiatrie en dat kan tot genezing leiden. Maar dat mens behandelen met een spuit en een pil, enzovoort, dat gaat niet, hoogstens is dat een oppervlakkig resultaat. Dus dat is de huidige situatie wat betreft religie he. Je kunt hiervan niet weggaan zonder daar iets serieus van te weten. 80% van de Oosterlingen, de Afrikanen, Chilenen, enz.. daar doe jij niets aan als je van louter westerse psychologie vertrekt. Onze handboeken van psychologie zijn enkel goed voor de typisch westerse mens.

### ***6. De mens als onsterfelijke ziel (42/67)***

Een bijna doodervaring, het hiernamaals, een uittreding als experiment  
(De lesgever is aan het woord.)

(Zie ook cursus 10.11).

### ***Een bijna doodervaring.***

Een dame had een Californische leren kennen die in haar buurt kwam wonen, na een telefoontje verneemt ze dat die vrouw een hartcrisis had doorgemaakt en lijkleek was. Wat ze tijdens haar crisissen had doorgemaakt kwam hierop neer, en dat is wat het verschil maakt met het grote kapittel vanaf p. 43, ze treedt uit haar lichaam, zweeft erboven, daarna doorheen een

donkere gang, een tunnel. De Bijbel spreekt daar ook één keer over in het boek Job.

Mensen die dus klinisch dood zijn hebben de indruk dat ze door een lange gang naar een soort eindpunt gaan, waar een licht schittert. Dat zeggen bijna allen die een bijna doodervaring hebben meegemaakt. De dame bereikt dat licht, en hier zit het verschil met de positieve ervaring, daar ziet ze verlaten heuvels vol naakte mensen, U zegt dat niet veel maar mij zegt dat heel veel. Veel inwijdingsgenootschappen in primitieve stammen en volkeren, spreken in juist dezelfde zin. Op een zondagvoormiddag gaf men op de Franse t.v. een verslag van een inwijding bij wat men in West Afrika de 'Bwiti' noemt. En dat komt hierop neer, volwassenen, geen kinderen, willen de moeilijkheden van het leven grondig overwinnen, eens en voorgoed, en die bwiti-inwijders, ik noem dat wijmannen, dat zijn geen priesters want als je 'priesters' zegt dan denkt men aan ons type van priester.

Bij die initiatieritus dienen wijmannen en wijvrouwen aan de inwijdeling een soort plant toe, iboga, die ook bij ons in het westen bekend is, en die een aantal psychiaters in de verenigde Staten toepassen om krankzinnigen te genezen. En eigenaardig genoeg, een aantal psychiaters die deze plant toegediend hebben stellen vast dat krankzinnigen op zeer korte tijd genezen, en wel dankzij die plant. Die plant is al eeuwen gekend bij de primitieven in Afrika.

En de Californische dame gebruikte die plant als inwijding. 'Inwijding' wil hier zeggen: je wordt afgezonderd, vergelijk het met een soort retraite van vroeger. Zo moeten jezuïeten 30 dagen per jaar een retraite doormaken, waarbij ze zich enigszins van de wereld afzonderen en zich bezinnen over hun werk. In die primitieve culturen is een inwijding echter keihard, in een aparte tent, met speciale voeding en met o.m. het gebruik van de iboga plant. En na een tijd beginnen die inwijdelingen de andere wereld en het hiernamaals te zien. En eigenaardig genoeg, de bwiti mensen zeggen ons ook dat ze dan verlaten heuvels vol naakte mensen en schimmen ontmoeten, die er ongelukkig uitzien.

De oude Grieken kenden het verschijnsel 'uittreden' ook, en eigenlijk al die volkeren waren daar vertrouwd mee, maar er wordt bijna nooit over gesproken. Door uit te treden krijgt de Californische dame haar helderziendheid. De beperkingen van ruimte en tijd waar ons biologisch lichaam aan gebonden is, worden er voor een groot deel opgeheven. En de dame ziet dus uiteindelijk het einde van die tunnel. Ze zegt dat de mensen die ze daar zag, geleken op

zombies. Wat betekent dat zulke mensen praktisch geen levenskracht meer hebben. Een zombie is een figuur die typisch is voor Haïti en de voedoe-religie.

De universiteit van Harvard, heeft jaren geleden een specialist naar Haïti gestuurd om dat fenomeen grondig wetenschappelijk te onderzoeken, en hij heeft een boek gepubliceerd dat uitzonderlijk boeiend is. Hij heeft vastgesteld dat dat geen verhaaltjes zijn maar werkelijke magische procedés die neerkomen op wat volgt. In elk van die negerdorpen is er een soort van gerechtshof, niet een politieke, maar een eerder religieuze. En als iemand de grenzen van de moraal van de bevolking teveel overschrijdt komen de inwijders van het dorp 's nachts samen en besluiten om van diegene die de grenzen der moraal teveel overschrijdt, een zombie te maken. En dan strooien zij op de grond in de buurt van zijn woning hun producten en kruiden die ze vermengen met kleine stukjes glas, zodat het slachtoffer, wanneer het daar voorbijgaat, zich aan de voeten tot bloedens toe kwetst, waardoor hij besmet wordt. Het slachtoffer dat men zo wil tot zombie maken, krijgt dan ijlkoorts, begint te dwalen, wordt doodziek, en sterft een zekere schijndood. Men begraaft hem maar binnen de 48 uur wordt hij stiekem weer opgegraven. Hij leeft nog, maar beschikt nauwelijks nog over levenskracht. Hij weet dan nauwelijks nog wie hij is. Hij is een zombie geworden, d.w.z. hij is nog juist geschikt om b.v. in een grootwarenhuis de wagentjes te halen en terug te zetten of om op een boerderij zeer eentonig werk te doen. Dus ze overleven, maar zijn zichzelf niet meer. Vele zombies gaan na enkele jaren dood bij gebrek aan levenskracht, of zitten op de stoep urenlang te kijken en niets te doen. Ze zijn ook tot nauwelijks iets nog in staat. Het zijn door zwart magische ritens tot automaten omgevormde mensen.

Eigenaardig genoeg, die specialist van Harvard heeft die producten na enorm veel inspanningen in handen gekregen, want de inwijders lossen dat niet graag. En hij heeft die producten naar de grote universiteiten van de wereld gestuurd. Om nadien vast te stellen dat de meeste van die universiteiten daar nooit op gereageerd heeft. Het is te 'paranormaal' en wetenschappers houden daar meestal niet van.

De bwiti-inwijdeling vertelt dat hij tijdens die inwijding zombies zag, die zich recht hielden, schouder aan schouders, en ze deden niets anders dan hem aankijken. Vele ingewijden in die primitieve culturen beschrijven juist dezelfde beelden. En eens dat je dat gezien en doorgemaakt hebt, en het overleefd hebt en er niet krankzinnig van geworden zijt, dan kun je veel levensmoeilijkheden overwinnen en ben je magisch heel wat sterker geworden.

Vandaar dat de elite van die primitieve cultuur allemaal willen ingewijd worden.

Keren we terug naar onze Californische dame. Het schouwspel dat zij zag tijdens haar uittreding was zo beangstigend dat ze begon te gillen. Meteen trad ze weer in haar lichaam. Dat is een reden om terug in uw lijf te keren natuurlijk. Dan verdwijnt die tijdelijke helderziendheid en kan ze die akelige beelden die ze in uitgetreden toestand wel zag, plots niet meer waarnemen. Maar de herinnering eraan was haar nog te sterk en ze bleef gillen. Slechts na een kalmeermiddel genomen te hebben sliep ze tenslotte in.

Eens ontwaakt ze was ze ervan overtuigd dat de nadoodse toestand een echte nachtmerrie is. Ze vervloekte alle kerken en religies die de mensen sedert eeuwen foefjes wijsmaken met verhalen over het hemelse paradijs. Zij had dat helemaal niet ervaren, maar was in een soort verschrikkelijke hel terechtgekomen. Zij vertelde haar ervaringen aan twee bejaarde patiënten. Beiden hadden een gelijkaardige ervaring doorgemaakt. Na een bijna doodervaring waren zij eveneens terug bijgekomen. In hoofdzaak vertelden ze een gelijkaardige geschiedenis.

We zien dat de initiaties of inwijdingssystemen van primitieve godsdiensten analoog zijn aan zulke uittredingen. Ze leiden eveneens tot een klinische dood en een weerom 'herboren worden'. Vandaar dat in al die mythen gezegd wordt: je moet sterven om te verrijzen.

Jezus' dood en zijn verrijzenis met Pasen is daar een antwoord op, echter van een heel ander type. Zijn nederdaling ter helle maakt dat overledenen, die zich in een soort zombie-toestand bevinden en geen energie meer hebben om verder te evolueren, toch kunnen geholpen worden indien zij zich, minstens minimaal, wensen te bekeren. Wat inhoudt dat zij zich schikken naar de decaloog. Het is in deze visie dat reïncarnatie moet gezien worden. Net zoals het leven biologisch evolueert, zo evolueert ook de menselijke ziel doorheen vele incarnaties en dit ten goede.. of ten kwade. In dat opzicht is de mens de stichter van de eigen toekomst en het eigen lot. Zijdelings komt de reïncarnatie ook ter sprake in de Bijbel, b.v. wanneer de farizeeën aan Johannes de dooper vragen of hij de reeds lang overleden profeet Elias is. Het blijft evenwel een thema dat niet door iedereen aanvaard wordt.

In een aantal medische kringen worden negatieve ervaringen als die van de Californische dame, geduid als bizarre hallucinaties. De term 'hallucinatie' betekent 'een ingebeelde waarneming', een ervaring die dus, natuurkundig-

medisch, op niets steunt. Maar voor die mensen is dat een echte waarneming natuurlijk. Keren we terug naar de Californische dame en haar de twee dames met een gelijkaardige ervaring. De drie bespraken hun levenservaringen met elkaar. Ze hadden allen een aantal successen gekend, maar ook heel wat moeilijkheden. Alle drie hadden een hartcrisis achter de rug en verbleven nu in hetzelfde hospitaal. Eén gemeenschappelijk punt hadden ze: alle drie verdrongen de misstappen die op hen wogen.

‘Verdringen’ is een Freudiaanse term. Men heeft in het leven een belangrijke misstap begaan maar men onderdrukt dat (bewust) en verdringt dat (onbewust). Men wil het ‘niet meer geweten hebben’. Freud zegt dat veel van zijn patiënten aan verdringing van één of ander kwaad lijden. Verdringing is onbewuste wil om te vergeten. Onderdrukking is de bewuste wil om te vergeten. Je kunt een smerige zaak op uw geweten hebben en zo leven dat je dat vergeet. Maar als dat niet hersteld wordt, blijft dat sluimeren. Ja, het kan zich uiten via allerlei psychofysische kwalen. Voor de psychiaters en therapeuten komt het erop aan om die verdrongen dingen naar boven te halen. Want eigenaardig genoeg, ik zal dat als volgt uitdrukken: wat je door verdringen en onderdrukking aan de voordeur buiten sluit, dat komt al zonder dat je het beseft aan de achterdeur weer naar binnen. Dat is het mechanisme dat Freud ontdekt heeft.

Je kunt iets dat je niet kunt verteren uit uw hoofd steken, en op de duur lukt dat en vergeet je dat, maar als dat niet bewust verwerkt is blijft dat in het on- en onderbewuste hangen en mettertijd zijn er symptomen van neurotische of psychotische aard, die erop wijzen dat er iets onverteerd in de diepere ziel achtergebleven is. En juist dat is hier het fenomeen. En dat kan b.v. weer bewust worden bij een bijna doodservaring. Of zelfs wanneer men op het einde van zijn leven, dit leven ethisch overdenkt. Dat kan b.v. ook wanneer men met pensioen is. Dan is uw bewuste geest niet meer benomen door die arbeidssfeer en de drukte van het leven en komen onverwerkte, verdrongen kwetsuren en trauma’s gemakkelijker in het bewustzijn naar boven. Hebben ze een slecht geweten dat gebeurt het dat ze nadat ze enkele maanden op pensioen zijn, ze al een dokter nodig hebben. Sommige zijn nerveus en depressief en piekeren over hun fouten. Ze zitten met gedachten die ze aan een dokter gewoonlijk niet vertellen, want dat is dan een hele kunst om dat daar uit te krijgen. Het gaat dan b.v. om een smerige daad uit hun jeugd die niet uitgeklaard is.

Terug naar de drie dames. Alle drie hadden na de doodservaring nog een versterkt schuldgevoel,. Een dergelijke bijna doodservaring is een inwijding en die trekt het onderdrukte en wat verdrongen is bloot. Het is een

psychoanalytisch fenomeen, met psychoanalytische waarde. Het is verdrongen en vergeten, maar blijft woekeren en kan psychosomatisch worden. Dat uit zich b.v. in een eigenaardige tandpijn waar de dokters niet wijs uit geraken. Of een doorgedreven medisch onderzoek brengt geen oorzaak aan het licht.

De vrouwen bekenden dat ze door 'te sterven' op datgene gestoten waren dat ze het meest vreesden. De neurotici en psychotici die bij een psychiater komen, verlangen dat de dokter hen geneest, maar hebben soms één vrees: nl. dat hij gaat bloot trekken wat ze liever niet bloot getrokken zien. Dat is de ambivalentie of tweesnedigheid. Vandaar het boekje van Freud: "*Die Flucht in die Krankheit*". Ze zijn niet te genezen, ze blijven liever ziek, niet alleen omdat ze dan medelijden opwekken: 'jij bent toch nooit gezond, wat heb jij? Jij bent toch een sukkelaar'. Sommige zieken worden zo graag door hun medemens beklaagd. Dat is komedie en ook geen komedie. Het is komedie, maar de patiënt realiseert het zich niet.

De drie vrouwen waren er sindsdien meer dan ooit van overtuigd dat ze hun zonden zullen moeten uitboeten. En hier voel je dat die oude godsdiensten die over zonde spreken en over uitboeten, hier terugkeren, maar op een klinische wijze. Uitboeten betekent: tenminste uitpraten, zodanig dat men het verwerkt heeft. Uitboeten wil niet zeggen gefolterd worden, maar gewoon de moed hebben om dat uit te spreken, tegen mensen waarin ge vertrouwen hebt, zodanig dat je dat verwerkt en eventueel kunt herstellen. Dat was de kracht en de wijsheid zijn die oude godsdiensten. Overigens hebben die inwijdingen dezelfde bedoeling, nl. bloot trekken wat niet in orde en dat laten uitklaren en oplossen. Dat loopt ineen met psychiatrie en psychoanalyse en met religie. Vandaar dus dat 't is een paranormale ervaring, het heeft iets religieus maar het is ook een psychologische kwestie.

Vandaar dat o.m. primitieve volkeren overtuigd zijn van het bestaan van de hel. M.a.w. zo een goede oude preek over de hel zoals de redemptoristen dat deden: dat is nog niet zo misplaatst. Ik herinner mij als ik nog heel jong was, was er bij ons een redemptorist en die was gekend voor zijn parochiale bezinningsdagen, en hij had een soort van retorisch vermogen dat enig was. De mensen gingen daar naartoe en zelfs degenen die hem niet ernstig namen wilden dat toch eens horen, maar anderen zaten te bibberen van schrik. Ik hoor het hem nog zeggen vanaf de preekstoel: "Ik steek mijn hand in de hel en ik haal eruit de ziel van een hovaardige", zo deed hij dat en dan beschreef hij hoe hij de mensen geminacht had en zijn straf die er op volgde. "Ik steek

opnieuw de hand in de hel en ik haal eruit de ziel van een onkuis mens”, en dan riep hij dat en beschreef het liederlijke leven van die mens.

Je ziet, mensen ervaren een bijna doodervaring op tegengestelde wijze. Aan de ene kant ziet men aan de overzijde vriendelijke mensen, een schitterende omgeving, een warme paradijselijke sfeer, aan anderen die dat meemaken ontmoeten wezens zonder energie die ronddolen in verlaten en desolate oorden, waar men nooit gerust is en waar gevaar loert en men een koude en helse indruk ervaart. Zulke getuigenissen vindt men terug over heel de aardbol. Als er een godsdienstwetenschap is die het zal halen en die zal blijven is het op die manier.

### ***De onsterfelijke ziel en het hiernamaals***

Dat is een klassiek onderdeel van de metafysiek. We staan stil bij een Frans artikel, want dat maakt nu furore, die bijna doodservaring. We kunnen hierin een aantal aspecten onderscheiden. 1. De subjectieve indruk te sterven. Daaraan beantwoordt bij de dokter de klinische dood. 2. Een intrede in een duistere gang, dat is de Bijbelse uitdrukking 3. ontmoeting met wezens, o.m. overledenen, nogal dikwijls familieleden. 4. Een aantal mensen ervaren een innerlijke vrede en een gevoel van welbehagen, anderen ervaren duisternis, een gevoel van afgrijzen voor wat ze meemaken. 5. De indruk zich buiten het eigen lichaam te bevinden. Men noemt dat dus uittreden. 6. Voor sommigen de toegang tot een onvermoede levensruimte en tot een liefde uitstralend licht. 7. De panoramische herinnering, overzicht van het voorbije leven tot in de kleinste details, en in omgekeerde volgorde. Het meest recente komt eerst, de herinnering aan de jeugdjaren komt het laatst.

Het verwondert me dat die panoramische herinnering hier slechts op de 7<sup>de</sup> plaats staat. Voor mij zou dat veel beter op plaats 2 staan. Ik weet niet of je al mensen tegengekomen bent die, dat hebben doorgemaakt. Ik herinner me een elektricien die jaren geleden op een boerderij de elektriciteit kwam herstellen, hij liep langs de stallen en viel plots in de aalput. Ze hebben hem er uit getrokken, hij was buiten bewustzijn. Toen hij bijkwam vertelde hij dat hij een panoramische herinnering heeft gehad. Hij zegt in omgekeerde volgorde. Je ziet heel uw leven tot in de laatste details op enkele seconden tijd. Dat is die panoramische herinnering. In de oude catechismus noemt men dat het singuliere of individuele oordeel. Alle religies kennen dat. Dus je krijgt een zicht op heel uw leven maar in omgekeerde volgorde.

8<sup>ste</sup> aspect: het terug bijkomen met afwezigheid van enige vrees voor het sterven voortaan, tenminste bij de positieve ervaringen. Dan heeft men geen

schrik meer om te sterven. En nu begrijp je wat die Oosterse techniek is van T.M., van transcendente meditatie. Die heeft juist hetzelfde effect. Mediteren betekent dat men het dagelijkse leven uitschakelt. Men concentreert zich, komt uit India, China, Japan, men zegt T.M., dat is een techniek die iedereen kan leren, waarin men het zover brengt dat men energie opstapelt en dan uittreedt, niet met behulp van een ander mens of omwille van een doodservaring, maar gewoon door de eigen wil. Als je wil, de eigen ziel buiten het lichaam en dan heb je juist dezelfde indrukken als die positieve ervaring. Ik ken mensen die dat doen. Danig happig ben ik daar niet voor want er zijn ook voorwaarden aan, dat zijn technieken die goed zijn... zolang ze goed zijn, maar houden toch gevaren in.

Ik herinner me een vrouw die aan T.M. deed en ze kwam bij mij op een keer met de volgende klacht: mijnheer zegt ze, ik 'zie' sedert een zekere tijd boven mijn hoofd zes geknielde oosterse figuren en ik geraak dat beeld niet kwijt. In het begin is dat een unieke ervaring maar na weken begint dat op u te werken dat je zegt wat zitten die naar mij te kijken. Ik zeg, mevrouw, wat doe jij daar voor? Wel zeg ze ik doe aan T.M. Ik vraag haar of ze daar een handboek van heeft. Ze bevestigt. Ik vraag wat voor een boek dat is? Is het geschreven door iemand die uit het oosten komt? Ze bevestigt opnieuw. Ik vraag of ze de vereiste overgangsriten heeft gepleegd. Ze weet niet waarover ik het heb. Ze was er dus niet op voorbereid.

Ik vertel u dat. Ik heb duizenden mensen ontmoet die zich met allerlei soorten technieken bezighouden. Ik denk als die madam sterft en ze heeft het ondertussen nog niet opgelost, dat zij dan in die andere wereld, die zes naar haar zal zien kijken en dit misschien voor alle eeuwigheid. Vandaar dat al die religies tot grote voorzichtigheid aanmanen wanneer men die T.M. dat op eigen houtje doet.

Nu natuurlijk sedert de jaren zestig en de hippies en de Yuppies en de beatniks is de rage om alle grenzen te verleggen en alle taboes te doorbreken. Dat geeft een kortstondig aangenaam gevoel omdat de ziel uit het lichaam is dan zweeft ze letterlijk. Maar men ziet bijna altijd enkel deze zijde van de werkelijkheid en weet gewoon niet wat men daarmee in de andere wereld voor zichzelf en anderen veroorzaakt. De kerken hebben altijd gezegd om dat niet te doen, maar ja, men meent het beter te weten en doet het toch. Goed, dat is democratische vrijheid, je kunt dat doen, maar als het mislukt is dat wat anders. En zeer weinig mensen kunnen je dan helpen. Ziet zo de hele dag lang voortduren zes figuren naar u kijken?

Mensen vertellen me nogal gemakkelijk zulke ervaringen die ze voor anderen liever verzwijgen, omdat ik de naam heb daar niet mee te lachen en dat te begrijpen. Ik herinner mij het verhaal van een mevrouw in Antwerpen, die een acupuncturist bezocht. Zij was daar cliënte en zei dat ze er baat bij had. Op een keer zat zij in die zetel en hij was bezig met die naaldjes te bevestigen. Hij steekt een naald op een welbepaalde plaats en plots krijgt ze een schok in haar lichaam, springt van die zetel en loopt de deur uit rent de straat op. En de dokter met zijn witte kleren nog aan liep achter haar aan om ze te kunnen opvangen. En hij heeft ze toch kunnen grijpen. Je ziet de scène, ik steek niet weg ik zou dat willen zien hebben he, de witte kiel achter die madam aan. Hij heeft ze dan kunnen kalmeren. En ze vroeg me nadien vanwaar die schok kwam. Ik zeg ja, weerom, acupunctuur dat steunt op het zien van fijnstoffelijke energielijnen. De meeste dokters die dat toepassen, lezen hierover een boek of twee en nemen de tekeningen van het menselijke lichaam met die lijnen al te letterlijk. Maar de plaats waar die lijnen liggen varieert, afhankelijk van b.v. vermoeidheid, ziekte, tegenslag... dan verleggen die lijnen zich. En wie ze niet op een paranormale wijze ziet, kan er dan gemakkelijk naar prikken. Vandaar die schok.

Ik vraag die dame om te denken aan het ogenblik dat ze in die zetel zat en dat die dokter met de naald steekt. Dan heeft zij in gedachten dat beeld, en kan ik dat met haar mee 'zien'. Door vermoeidheid was die lijn die normaal hier is, net ernaast komen te liggen en hij stak er dus naast. Als je die lijnen niet echt paranormaal of helderziend 'ziet', kan dat gebeuren. Dan helpt een tekening uit een boek u niet. Als je b.v. moe bent dan verschuiven al die lijnen, maar als je dan als acupuncturist daar op inwerkt, riskeer je verkeerd te steken. Je moet dat goed kennen. Met die T.M. is dat hetzelfde, ken je dat niet dan riskeer je fouten. Ik heb aan die dame gezegd, met alle respect maar die dokter is geen Oosterling die die dingen ziet of voelt.

Dat je daar iets kunt mee doen dat heb ik zelf ondervonden. Ik was jaren geleden bij mensen in West Vlaanderen en plots stel ik vast dat de dochter voor verpleegster studeert. En wat bleek, bij herhaling klaagden de mensen erover dat ze pijn hadden wanneer de dochter hen een spuit gaf. Ja, bij mij zien de verpleegsters de aders liggen, dan is een spuit op de juiste plaats geven niet moeilijk, maar bij een aantal vrouwen liggen die aders dieper en is het moeilijker om ze te vinden. Bij mannen is dat meer zichtbaar. En ik zit naar dat meisje te kijken en ik zeg verduiveld, haar aura is toch zeer sterk, ik ga dat toch ne keer proberen. Ik zeg haar dat ik haar kan leren om pijnloos spuiten te geven.

In de formele zin van het woord, en dat is doodsimpel, ik zeg haar dat ze mijn vinger hier moet vastnemen, en er op nijpen. Dan vraag ik haar of ze mijn energielijn ziet. Ze bevestigt en voegt er aan toe dat het geen lijn is maar een breder lint. Ik beaam. Ik vertel haar dat bij uitgeputte mensen die lijn verkleint tot een donker streepje. Dan is het voor het verplegend personeel moeilijker te in prikken. Ook als verpleegster of verpleger zelf vermoeid zijn is het moeilijk om juist te 'zien'. Dus als je fris bent en energierijk, ligt dat lint op een andere plaats, het verplaatst zich. Ik zeg haar dat ze bij vrouwen moet steken waar die dikke lijn is, en bij mannen juist daarnaast. En ze heeft dat probeerd en na een tijd was ze in heel de kliniek gekend om pijnloos spuiten te geven. In het oosten kennen ze dat allemaal in het westen ontdekken ze dat nu. T.M. is een vorm van in die andere wereld thuiskomen maar als je dat op eigen houtje en zonder begeleiding doet riskeer je toch veel.

Herinner u, ik heb tijdens de les van vorig jaar ook iemand laten uittreden. Je herinnert u dat nog. Het schepsel zit hier nog (algemeen gelach). Ik leidde dat wel, maar terloops gezegd ik doe dat nooit zonder uitdrukkelijk een gebed te richten tot de H. Drie-eenheid, want dat is allemaal goed en wel als dat goed afloopt, maar ge moet dat goed kennen en de H. Drie-eenheid is de enige waarborg.

Vandaar dat de kerk doopt in de naam van de Vader, de Zoon en de H. Geest, dat heeft een occulte betekenis. Pas dan begin je te beseffen wat dat is. Tolstoi was daarin thuis, een aantal Russen kennen dat beter dan dat wij dat kennen .

We nemen de cursus op p. 44 waar het boek van Osis en Haraldson (Freiburg, 1972) vermeld wordt. Dat boek handelt over uittredingen en is streng wetenschappelijk geschreven. De schrijvers haalden hun doctoraat in München (1950) wat bewijst dat die universiteit een uitzonderlijk brede mentaliteit had. Bij onze Belgische universiteiten zou je dat niet moeten riskeren hebben. Sommige Duitse universiteiten waren toen al in de sfeer van new Age, maar dan zo wetenschappelijk mogelijk.

Osis en Haraldson hebben willen bewijzen hoe het begrip paradijs is ontstaan op een zo wetenschappelijk mogelijke manier. Je kunt dat eens lezen, dat boek staat er vol van. Het merendeel van de mensen die dat beleeft en dat overleeft spreekt daar bitter weinig over. Uit schaamte en uit schrik om als zonderling bekeken te worden. Maar ik trek uw aandacht op de onderzoeksmethode (p. 49), op de enquête. Dat is voor ons van groot belang. Rond 1950 hebben de auteurs aan vele grote hospitalen over de hele wereld

een vragenlijst gestuurd, met de vraag of er zich bij stervenden merkwaaardige paranormale ervaringen toonden. En die antwoorden hebben ze dan statistisch verwerkt. Het ging om een vragenlijst die aan 5000 artsen verpleegsters in actieve dienst gezonden werd. Het gaat dus om een wetenschappelijk grootschalig sociologisch onderzoek.

Osis en Haraldson rangschikken een aantal negatieve ervaringen bij hallucinaties, dus zonder enige werkelijkheidswaarde, maar dat is lang niet zeker. Patiënten met negatieve ervaringen durven dat verdringen en onderdrukken, maar dat leidt zo voor de onderzoekers die zulke ‘hallucinaties’ niet ernstig nemen, tot een verkeerd beeld.

Patiënten met een bijna doodervaring vertellen dat ze kort voor de dood ook nog levende personen aan hun bed zien verschijnen. Dat is niet noodzakelijk een hallucinatie maar kan ook een geval van telepathie zijn. Dat bestaat nogal gemakkelijk tussen moeder en kind. Een kind is b.v. betrokken bij een ernstig ongeval op straat en de moeder die thuis is voelt het.

Osis en Haraldson hebben in hun boek veel aandacht voor de paradijselijke ervaringen. Dat is de sterkte van dat onderzoek, maar de negatieve ervaringen worden nogal gemakkelijk tussen haakjes gezet of als hallucinaties afgedaan. Dat is de zwakte van hun onderzoek. Zij vermelden dat 1318 mensen in hun doodstrijd verschijningen van bekenden hadden beleefd, en 884 hadden gezichten beleefd. Wat het verschil is tussen verschijningen en gezichten heb ik uit het boek niet kunnen opmaken. Verder kenden 753 patiënten met een doodsnabije ervaring een opvallende omslag in hun humeur. Ze hadden plots geen pijn meer en stierven blijgezind. Een 190 gevallen werden diepgaander onderzocht. In 83% hadden de verschijningen betrekking op overleden familieleden, die hen kwamen begeleiden. Zulke hulp staat in sterk contrast met mensen die het hadden over bergen vol van naakte zombies. Verwijzen we opnieuw naar primitieve inwijdingsriten waar zich ook bizarre en beangstigende ervaringen toonden.

Let op, in het Engels betekent ‘psychic’ paranormaal. Ge moet zien in welke context dat gebruikt wordt. Wij zouden dat vertalen door psychisch maar dat is verkeerd, dat is paranormaal.

Kijk, wat is wetenschappelijk de zwakte, dat het tweemaal getuigenissen zijn. Vooreerst van de patiënt, en dan van het verplegend personeel. Maar een getuigenis is wetenschappelijk altijd zwak. Nu is er wel wat men ‘inductie’ noemt. De vele getuigenissen convergeren. Het gaat over vele gelijklopende

vaststellingen. Er is het grote aantal gevallen, de spreiding over heel de aardbol, de gevallen die erg op elkaar gelijken zonder dat de mensen mekaar. En dan komt dat in het onderzoek van Osis en Haraldson. De schrijvers en eigenlijk iedereen, zij kunnen zich afvragen waarom dokters en de verpleegsters de gegevens zouden vervalsen? En waarom zouden die mensen die op hun sterfbed zulke ervaringen doormaken dat verkeerd weergeven? Maar wat men de 'hard science', noemt, gaat daar altijd een vraagteken achter zetten. Dat is voor hen geen harde wetenschap maar een sociologische studie van getuigenissen. Maar kijk, de godsdiensten over de hele aardbol hebben zich altijd op zo'n dingen gesteund. Het is wel de eerste keer dat zulk een onderzoek zo wetenschappelijk mogelijk gebeurt.

De samenvatting, in platonische termen het 'lemma' van al die gevallen komt in wezen hierop neer. Ofwel is er leven na de dood en dat is de stelling van Osis en Haraldson, ofwel is er helemaal geen leven na de dood en zijn alle individuele getuigenissen gewoon hallucinaties. W. James zal hier van een 'artsenmaterialisme' spreken. Bij sommige wetenschappers kun je ten overvloede met bewijsmateriaal aankomen, hun materialistische, hun al te natuurwetenschappelijke mentaliteit laat niet toe hierop in te gaan.

Jezus zegt het van de Joden van zijn tijd: veronderstel dat de doden verrijzen, dan nog zullen ze het niet geloven. In die zin is het etiket 'wetenschappelijk onderzoek' dat op het werk van de schrijvers gekleefd wordt, wat naïef, keiharde wetenschappers overtuig je met niets. Het enige dat je kunt doen is er op wachten tot ze het zelf beleven, maar dan zijn ze voor hun collega's zo beschaamd dat ze dat doodzwijgen, of worden ze uit de rangen van de wetenschap verwijderd. Dat is altijd dezelfde historie. Ik heb dikwijls gesprekken gehad met echte wetenschappers. Met mij hebben ze het niet gemakkelijk omdat ik ook logisch en wetenschappelijk gevormd ben. Ik hamer telkens opnieuw op hun zwakke plekken. En de zwakke plek bij uitstek is de volgende: bewijs mij eerst dat uw natuurwetenschappelijk model het enige is dat bestaat en dat dat alle werkelijkheid, ook de paranormale, vat. En dat kunnen ze niet en dan worden ze wel eens kwaad. Dan lach ik ne keer, en zeg dat zolang zij niet bewijzen dat hun natuurwetenschap ontologie is, ten volle, en alle werkelijkheid kan vatten, tot zolang beschouw ik hun mening als een mening die natuurwetenschappelijk is, maar die tekort schiet op al wat niet natuurwetenschappelijk vatbaar is.

Ik heb op TF 1 uitzendingen discussies van wetenschappers gevolgd. Nooit, maar nooit werd de vraag gesteld: wat voor bewijs heb jij dat uw natuurwetenschappelijke methode alle werkelijkheid omvat. Men discuteert

en geeft getuigenissen, neen, je moet die mensen op hun natuurwetenschappelijk statuut pakken en zeggen kijk, jij moet bewijzen dat jij met natuurwetenschappelijke middelen kunt oordelen of de ziel bestaat of die getuigenissen vals zijn of niet. En dat kunnen ze niet, want hun methode is beperkt.

Ik vraag hen b.v. als je getrouwd bent, welke natuurwetenschappelijke zekerheid heb jij dat uw vrouw u graag zag? Geen natuurlijk. Hoe moet je dat bewijzen? En mag ik dan beweren dat ze u niet graag ziet? Dat gaat toch niet op. En ik zeg: het is het fundament van uw leven. Jij bent ervan overtuigd dat uw vrouw u graag ziet en omgekeerd. Dat steunt op aanvoelen en op een voortgaan op uw en haar woorden en daden enzovoort. Met natuurwetenschap heeft dat niets te zien. En toch is het werkelijk.

Ik g nu het examen voorbereiden om het u gemakkelijk te maken.

1. Filosofie is geen levens- en wereldbeschouwing, ze is dat wel, maar ze is wel ontologie, d.w.z. de hoofdvraag is altijd: hoe werkelijk is iets en hoe is het werkelijk? Dat verstaat iedereen. En dat geldt voor die kosmologie, die theologie en die psychologie. Want dat is de hoofdinhoud van dit jaar. Niet over een grenzeloze reeks details. Die moeten er wel zijn, maar..

2. De vraag is dan: Wat is ontologie? Natuurlijk. Blz. 06 en 07, en 08, natuurlijk gaat dat vooral over Wolff en Hegel omdat ze de laatste grote ontologen zijn van de geschiedenis.

3. De grondfout van de encyclopedische filosofie of ontologie: dat komt hierop neer zij beschikken enkel over een beperkte ervaring, steekproeven, dus de totaliteit van al wat werkelijk is ontsnapt ons, alhoewel we een begrip hebben van die totaliteit in het woord werkelijkheid of zijn. m.a.w. de zogenaamde crisis van de ontologie is niet de crisis van de ontologie maar van die encyclopedische vorm daarvan. Die, ik herhaal, waardevol is, als je nu Hegel leest, dat is buitengewoon instructief, en toch schiet dat tekort. Blz. 04 filosofie is geen wereld- en levensbeschouwing maar ontologie. Blz. 6, 7, 8 ontologie is dat wat zich toont en wat aantoonbaar is als werkelijk.

4. En dat is van belang: de grondslagen van de ethiek of van het gewetensvol gedrag, het bestaat daarin dat men een gegeven en gevraagde ziet en die opgave tracht op te lossen. Dat is gewetensvol zijn. Ethiek of gewetensvol, de theorie over wat is geweten en wat is gewetenloos. p. 31. dat is 'recht'. En dat gaat wel degelijk over beschikkingsrecht, dat wordt wel eens vergeten. B.v. 1<sup>ste</sup> gegeven: voor een klas staan = gegeven, 2<sup>de</sup> gegeven: is het

programma. Aangezien jij die opgave moet waar maken, moet oplossen, heb jij recht op de noodzakelijke en voldoende gegevens om die opdracht waar te maken. Jij moet kunnen beschikken over gezag, materialen... anders wordt uw opgave nooit waargemaakt. M.a.w. men moet kunnen beschikken over de nodige middelen om de oplossing waar te maken. Recht = beschikkingsrecht. De basisbegrippen zijn niet moeilijk. Daarop heeft de mens recht om zijn opgave aan te kunnen?

(cursus 06 MA. 02) Dat is het hedendaags materialisme. De meesten zullen het er moeilijk mee hebben om die materialistische theorie voor zich over te nemen, maar je moet ze toch kennen, want ze is zeer invloedrijk vooral in wetenschappelijke middens.

(cursus Ma. 03). Dennett over Freud, daar wringt het, Freud is ook materialist maar hij gelooft nog aan een ik. Voor een hedendaags materialist is 'ik' nonsens. Er is geen ik en geen bewustzijn, of liever ze kunnen dat niet loochenen maar trachten dat ik en dat bewustzijn weg te redeneren met b.v. het schema van ordinateuren die informatie verwerken enz. Freud heeft dat nooit gedaan. Voor Freud was het ik en het bewustzijn de top van mens zijn. Het onbewuste en het onderbewuste was daar wel, maar als hij teveel onderduikt in on- en onderbewuste komt hij niet tot een echt ik, en dus is hij eigenlijk geen mens. Er is tussen het materialisme van Freud en Dennet een reusachtig verschil. Met het on- en onderbewuste hebben de materialisten niet veel moeite, maar het is met het ik en het bewustzijn. Er was in Parijs een discussie tussen een prof van 'Institut de France' en Ricoeur, de protestantse denker. En Ricoeur heeft de volgende stelling verdedigd: De prof van L'Institut de France zei mijn hersenen denken, neen zegt Ricoeur; ik denk maar mijn hersenen functioneren daarbij. De vertegenwoordiger van 'Institut de France', zei, mijn hersenen denken. Voor Freud is 'ik denk' nog altijd geldig. Voor een Dennet niet, die zegt: 'mijn hersenen denken'. Zeggen 'ik denk' is dus een vergissing omtrent de ware werkelijkheid. De ware werkelijkheid voor hem is biologisch.

Kosmologie: ik trek de aandacht op de wijsgerige knelpunten die voor u van belang zijn. De cursus heeft als bedoeling u materialen te geven want als ik het u laat opzoeken je gaat enorm veel tijd verliezen en er nog niet uit geraken. Veel van die teksten zijn voor u ook niet leesbaar. De vraag is: hoe werkelijk is kosmologie en hoe, op welke wijze, is ze werkelijk? Het antwoord wordt gegeven. K02 en 03, nl. de natuurkundige doet aan indirecte waarneming, d.w.z. zijn waarnemingen zijn natuurlijk gelijk de onze. Als ze een machine zien staan zien ze een machine staan, het wordt

wetenschappelijk wanneer er een theorie zit tussen diegene die kijkt en het waargenomene. En dat heet men indirecte waarneming.

(cursus p. 05) Dat is het reductief karakter. Herinner u de natuurkundige die zegt: Melkkoeien, doen we alsof ze bollen zijn, de levende koe komt niet in aanmerking, maar wel de bollen. En later kun je die bol vergelijken met een uier en met melkproductie. Dat is typisch natuurkundig. Niet de levende koe, wel een abstract schema van die koe, dan is dat vatbaar voor wiskunde, vooral structuurwiskunde, formules. Dat wordt uitgelegd in 06 en 07 wiskunde en experiment. Als er een atoombom gemaakt wordt, de theorie ontsnapt aan de meeste mensen, maar men ziet het effect. Er zijn 2 aspecten aan natuurkunde: de fenomenen die gegeven zijn herleiden, reduceren tot het mathematische, dank zij die mathematische formules experimenten opzetten zodat men toetst of het juist is. Maar de gewone mens ziet wel de effecten.

Basisbegrippen (cursus p. 09 tot 13), dat is materie, energie, informatie; de natuur is materie, die materie is draagster van energie, cf. Formule van Einstein. Informatie, dat is recent. Er is een precieze datum: 1848 Helmholtz: invoeren energetische theorie. 1948 invoeren van de cybernetische theorie. Eeuwenlang ging de natuurkunde voort met het eerste begrip. Dan was er de crisis van het materialisme. Tot 1848 konden de materialisten voort doen met materie als hun basisbegrip. Daarna moesten ze een energetische theorie invoeren om hun materialistische filosofie aan te passen. En sedert de jaren 50 moet het materialisme iets dat niet meer materieel is, invoeren. Want dat heeft de aanleiding gegeven tot grote discussies. Materialisme moet iets dat geen materie is, invoeren. Inzicht kennis, waarheid, wat is dat? Als je daarmee rekening houdt kun je de natuurkunde een plaats geven. Nl. de wiskundige en experimentele benadering van materie energie en informatie. Een dokter is natuurkundig gevormd, zijn eerste blik op u als zieke is gelijk die bolvorm: hoe een diagnose stellen en die is natuurkundig gekleurd.

### ***Kosmologie, theologie.***

(cursus p. 2 –3), De theologie hebben we niet van de Bijbel maar van de oude Grieken, de Bijbel kent geen theologie omdat de Grieken denkende wezens zijn en de Bijbel veel meer puur religieus. De Bijbel zal dat b.v. goddelijke wijsheid heten, maar een theologie zoals de Grieken, de Bijbel heeft dat in die laatste boeken min of meer, die Griekse teksten, de Grieken kennen drie soorten theologie: 1. de mythen, mythologische, 2. de politieke, dat is dan de staatsgodsdienst. Het is daarmee dat de eerste christenen getoetst werden of zij de goden van het Romeinse rijk, al was het maar pro forma, wilden aanvaarden, en 3. de fysische theologie, en dat is de eigenlijke filosofische.

Eigenaardig genoeg, 06 tot 08, Materie, energie en informatie keren hier terug maar onder een andere vorm. Al de religies hebben het over een fijnstoffelijke materie, over een energie die ze levenskracht noemen en over informatie. D.w.z. er is een intellectuele inhoud aan die materie en die energie. Dat is niet blind. Dat zijn fundamentele blz.

En dan blz. 32. de uitleg van wat kwaad en boosheid is voor de religies, de meest frequente is de demonistische. D.w.z. Al wat heilig en goddelijk is, is in de heidense godsdiensten altijd tweesnedig, een mengeling van goed en kwaad. De zogenaamde harmonie der tegengestelden. Al die grote figuren van de Summeriërs, de Babyloniërs, de Assyriërs, de Egyptenaren, Grieken, Romeinen, Germanen, alle mensen die een beetje ontwikkeld waren stelden vast dat de heilige wezens die zij vereerden, op moreel gebied zeer twijfelachtig konden zijn. Zij stichten zowel heil als onheil. En daar begint de Bijbel. Het is daarmee dat de Bijbel op de eerste bladzijde spreekt van goed-en-kwaad, met streepjes, d.w.z. zich thuis voelen zowel in kwaad als in goed. Dat is de formule van die heidense theologen. Dat wordt veel te weinig uitgelegd, dat die heidenen zelf grote problemen hebben met religie. Daar begint dus de Bijbel.

Dan wijsgerige psychologie of menskundig. Kijk vooral naar de definitie van leven. Eén van de grootste huidige biologen zegt: leven is dat wat georganiseerd is... De dode materie is ook georganiseerd, maar allé ja, 02 bis, bekijkt dat goed, dat beheerst de hele biologie van heden, dat ziet er simpel uit maar is het niet. Wat is leven? Het verschil levenloos, 102, je weet dat sedert 30 jaar is er een enorme ommekeer. Sedert Pasteur was men er van overtuigd dat er een grote kloof was tussen levenloos en levend. De laatste 30 jaar vooral legt men vooral de nadruk op de continuïteit. Dat speelt vooral in de kaart van de materialisten en van de Nazi's. 02, waarin verschilt levend van levenloos. De gedachten bij de specialisten van biologie zijn bijzonder geëvolueerd. Dat trekt b.v. het belang van psychologie en sociologie in twijfel. Om praktisch te zijn, kinderen met leerproblemen zal men nu liefst biologisch trachten te benaderen. Hun hersenen en DNA onderzoeken om te weten welke factoren aan de oorsprong liggen van die leermoeilijkheden. Tot nu toe was dat vooral psychologie en toegepaste psychologie en wat sociologie, uit welk milieu komt dat kind, dat is sociologisch. We zitten in een fase waarin leermoeilijkheden helemaal anders bekeken worden. Omdat de mens anders bekeken wordt.

(Cursus p. 03-04) biologie en gedrag; een paar blz. over hersenwetenschappen. Daar moet je een basis over hebben. Dat artikel komt uit *natuur en techniek* en dat is het beste dat ik daar over ken. Die redactie is zeer deskundig en voorzichtig. Die verschuiving en het accent op de hersenen

en DNA speelt in de kaart van de materialisten die daardoor niet meer verplicht zijn van een ik en een ziel die ik zegt van zichzelf .. de nazi's hebben altijd beweerd dat de werkelijke definitie van de mens biologisch is. Genetisch en hersenwetenschappelijk. B.v. in Zwitserland, gisteren is er volksraadpleging geweest, 40% van de Zwitsers was radicaal tegen de nieuwe bio-ethiek omdat dat teveel herinnert aan de nazitijd. 60% zegt ja omdat ze vinden dat wetenschappelijk onderzoek op dat terrein moet voortgaan. 40% waren flagrant tegen dat voortzetten van het hersenwetenschappelijk en genetisch onderzoek. Het gerecht past dat al toe (DNA) om een individu op te sporen. Dat is de biologische kant van de psyché.

### ***Een doodsnabije ervaring***

En nu de paranormale, (cursus Z p. 43- 44), het begrip doodsnabije ervaring. En waarom sta ik daar bijzonder bij stil, die laatste tekst is een perfecte tekst van sociologisch onderzoek. Religie wordt niet bekeken puur religieus, catechetisch, maar sociologisch; hoeveel percentage van de mensen in de V.S. en India kennen een bijna doodservaring. 5000 formulieren enz. Dat is de sociologische methode. Ze wordt beschreven in Z. 49 –50. en dan 55 het cultuurhistorisch bewijs, dat hoort samen, en dan 59- 60 dat is het essentiële. Als je dat nooit heb meegemaakt, paranormale ervaringen, wordt dat een probleem. Z. 59-60. Wat op bord staat is de structuur van die cursus, dat waarop et aankomt de rest is om dat kracht bij te zetten en toe te lichten, u informatie te verschaffen.

Ik ga straks, want het eerste jaar heeft mijn experiment niet meegemaakt. Ik wil niet dat je dit eerste jaar beëindigd zonder dat je min of meer die eigenaardige wereld leert kennen uit een directe aanschouwing. Wat in mijn cursus staat dat zijn teksten, maar de directe aanschouwing dat is veel instructiever. *Science et vie*, over New Age, de redactie weet perfect dat die tekst leugenachtig is. Op de meest cynische manier wordt er gemanipuleerd als het over paranormologie gaat. De grote laboratoria van paranormologie, dat zijn de veiligheidsdiensten van de staat, CIA heeft netwerk van laboratoria waar duchtig geëxperimenteerd wordt met hederzienden en met psychokinetisch begaafden. Hetzelfde in Rusland, Hongarije, Tsjechië, Bulgarije. Al die communistische staten waren verre voor op de Amerikanen op een zeker ogenblik. De Amerikanen zijn plots beginnen te ontdekken dat parapsychologie toepassingen heeft op militair terrein. Tweede soort dat zijn de instituten van microfysica. Omdat die microfysici ondervonden hebben dat als iemand een beetje begaafd is en hij concentreert zijn geest op die processen, dat die processen veranderen en op een meetbare manier. Als dus *Science et vie* het tegenovergestelde schrijft, weet de redactie zeer goed dat ze

liegt. Maar onder de druk van de legerstaven wil men niet buiten die enge kring dat men er te veel van weet. Dat is de ware toedracht. Cynisch wordt er gelogen, er worden journalisten uitgekocht, er worden illusionisten uitgekocht om de mensen wijs te maken dat het allemaal niet bestaat. Schaamteloos. Ik kan begrijpen, omdat de staatsveiligheid op het spel staat. Hitler en de nazi's hebben dat al gedaan. Al wat paranormaal begaafd was in Duitsland, en niet uitdrukkelijk nazi was, werd opgespoord en een kopje kleiner gemaakt. De rijksdag werd in brand gestoken. In Berlijn: dagen ervoor had een Nederlands helderziende gezegd had: 'ik zie de rijksdag in brand staan'. Er waren natuurlijk nazi's in de zaal, na de rijksdag is die man opgepakt en verdwenen. Legerstaven en de staatsveiligheid willen niet dat begaafde mensen een rol spelen, ofwel dwingen ze de mensen, de CIA doet dat en de GRU, dat is de nieuwe naam voor de kgb, ze kidnappen u en stellen u voor de keuze. Dat wordt verzwegen. Dat belet niet dat het waar is. Wat is die cursus staat is bloedige ernst.

Vooraf op het gebied van de microfysica. Religies hebben altijd over fijne deeltjes gesproken die energie en informatie bevatten. M.a.w. hier kruisen ze elkaar. De Belgische staatsveiligheid houdt zich ook intensief met parapsychologisch onderzoek bezig. Dat wordt stil gehouden. De regering moet subsidies vrijgeven, dat krijgt een deknaam van staatsveiligheid maar dat is daar in begrepen. We gaan nu een klein beetje rusten.

### ***Een experiment: een uittreding.***

Redactie: Mr. T'Jampens, als sensitief, ziener en magiër, beheerst als geen ander beheerst zulke magische processen en wordt hierin bovendien begeleid door wat hij zijn 'inwendige stem' noemt, een heilige uit de vroege middeleeuwen die zich volgens zijn zeggen jaren geleden aan hem kenbaar maakte en hem zijn hele verdere leven raad gaf. Het verslag dat hieronder volgt is dus enkel informatief. Wie niet over de vereiste paranormale gaven beschikt, en dat is bij ons weten bijna iedereen, houdt zich dus ver van zulke praktijken. Wie zich toch onbevoegd en zonder hogere leiding aan zulke paranormale experimenten waagt, zal niet alleen het experiment zien mislukken, maar kan bovendien bij zichzelf en anderen grote mentale schade veroorzaken. Men kan hiervoor niet voldoende waarschuwen.

### ***Eén raad, begin er niet aan, doe dit niet!***

(Redactie: Mr. T'Jampens is aan het woord).

Je moet geen schrik hebben, de meeste mensen hebben er schrik van, wie durft? Jij? (N. geeft zich op als vrijwilligster). Of je er nu in gelooft of niet dat heeft geen belang, maar let op uw lichaam. Want als zo'n dingen gebeuren, je

mag niet gehinderd zijn door uw omgeving, je moet het rechtstreeks kunnen zien. Kijk wat ik doe, ik ontspan mij. Als ge zo'n dingen doet, is dat best met een minimale ontspanning. In een primitieve cultuur is dat normaal, maar de westerse mens heeft dat bewust onderdrukt en onbewust verdrongen. Wat doe ik? Maken dat er energie is in en rondom haar en tegelijk stromen van die fijne materie naar u allemaal toe, dat is dus één krachtveld. Dat is een natuurkundig begrip. Het is precies alsof die oerreligies een soort natuurkunde zijn, maar van een sacrale aard, sacraal wil zeggen anders dan de gewoon materiële en biologische fenomenen. Als ik mijn handen beweeg N., voel jij dat in uw lichaam? Dat ontspant. Haar spanning moet verdwijnen, dat schepsel moet zich ontspannen...N: "dat gaat nog lang duren" (algemeen gelach).

Wat ga ik nu doen? Dat raakt direct alle religies, de mens heeft een ziel en die ziel heeft een schim. D.w.z. een welbepaalde fijnstoffelijke vorm die energie geladen is en die informatie bevat, b.v. als iemand een hartziekte kweekt is dat in die sfeer zwart of vuil grijs. Die informatie betekent intellectuele inhoud. Om dat te versnellen ga ik de methode toepassen van de transcendente meditatie, maar met dat verschil dat N. niet mediteert maar dat ik hetzelfde doe zonder dat zij transcendent moet mediteren.

Transcendente meditatie is zichzelf met het heelal in verband brengen en energie opstapelen zodat je met uw ziel uw lichaam kunt verlaten. Niet helemaal want dan val je in slaap en als het zeer sterk is, ben je schijndood. Dan is de ziel bijna helemaal uit het lichaam gegaan en dan zijn er twee navelstrengen, men noemt dat de zilveren koord. Dat komt in de Bijbel voor in het O.T. in de wijsheidsboeken.

De oude Joden kennen dat maar verdringen en onderdrukken dat omdat de Joodse en de Bijbelse godsdiensten volksgodsdiensten zijn, nl. voor grote massa's en omdat ze ervan overtuigd zijn dat de doorsnee mens en de grote massa's dat niet kunnen verwerken, waarin ze grotendeels gelijk hebben; Vandaar dat de kerken en het jodendom eerder anti zijn. In die zin ben ik een uitzondering van de grammatica van de Bijbel, maar je ziet zeer goed dat op onze dagen de volksreligie verpulvert.

De kerk, misschien in sommige landen nog, min of meer, zeker bij ons in het Westen, is de kerk één van de vele wereldbeschouwingen tussen vele anderen. M.a.w. het volk als volk is niet meer kerkelijk. Dus blijft het bij een individuele keuze met traditionele resten. M.a.w. nu worden de kerkelijke middens gedwongen de wortel van de religies te bekijken. Tot nu toe konden

ze dat bedekken met catechismus en sacramenten, want sacramenten zijn occulte fenomenen maar die voor iedereen toegankelijk zijn en die geen problemen stellen. Als een kind gedoopt wordt, ritueel, zegt de priester: ik doop u in de naam van de vader, de zoon en de H. Geest, en daarmee afgelopen. Maar er gebeurt iets op dat paranormaal gebied. Het gevolg is dus dat religies nu door die moderne crisis wel gedwongen zijn om hun eigenlijke wortels bloot te trekken, en die wortels zijn van occulte, sacrale aard. Dat is de achtergrond en dat is ook de achtergrond van New Age. In de westerse wereld zijn er de laatste 10 -20 jaar miljoenen mensen die niet meer kerkelijk zijn maar die wel religieus willen zijn en die een religie zoeken maar een persoonlijke en een nieuwe en die liefst gefundeerd is op ervaring.

Ja, nu begin ik. Dus ik moet N. haar zielelichaam, haar ik en haar bewustzijn, met fijne materie, energie en informatie uit haar trekken, kijk hoe ik dat doe, dat is kwestie van met uw verbeelding te werken. Nl. Ik doe alsof er fijne draadjes van die fijne materie, energie en informatie uit mijn vingers in haar trekken vanaf haar voeten tot aan haar hoofd en kijk, ik trek die ziel mee, maar zover, een cm of twee, drie is ze dan uitgetreden, ze wordt er praktisch niets van gewaar maar dat moet progressief gebeuren. Als je dus uitzendingen ziet over die dingen, denk er aan dat er gewerkt wordt met de ziel als zielelichaam, maar dan een fijnstoffelijk lichaam, een energie die anders is dan de gewone, en die volgens mij microfysisch is, zonder twijfel.

Ik rust nu een beetje, want heel haar biologie moet zich daar aan aanpassen want de biologie is helemaal beheerst door die fijnstoffelijke schim, die als ze volledig uitgetreden zou zijn en vooral als het helemaal donker zou zijn gemaakt, onder u zouden er een aantal zijn die N. nog een keer zien (redactie: opm., maar dan fijnstoffelijk). Ze zit hier biologisch maar b.v. hier, want ik voel dat die uittreding naar hier neigt, een tweede keer zichtbaar wordt, maar nevelachtig, dan als een soort nevel die haar vorm heeft.

Nu de tweede graad. Weerom die draadjes die vanuit mijn vingers alle delen van haar biologisch lichaam doordringen, ik trek haar nog een beetje meer uit haar biologisch lichaam. Nu is dat tot hier.... Dat pakt altijd op mijn adem omdat dat enorme grote dosissen energie van mij vraagt, want ik mag haar niet uitputten. Zij moet integendeel opgeladen worden en mag geen enkele schade ondergaan. Het is daarmee dat mensen die dat brutaal doen, dat bederven. Terloops gezegd, waar dat een hoofdrol speelt dat is behalve in het bloedsysteem, is dat het lymfesysteem. Ik weet niet of je al horen spreken hebt van lymfedrainage, wel dat lymfedrainage mobiliseert altijd tegelijkertijd wat ik doe.

Derde keer, dan zijn we ver genoeg. In mijn verbeelding zie ik ontelbare draadjes. Zijn er onder u die met hun geest een rode kleur zien rond N.? Dat komt in uw geest en verbeelding op. Of zie je een andere kleur. Die kleur toont zich in uw verbeelding. De verbeelding is een waarnemingsvermogen. Mensen met veel verbeelding zijn creatief; mensen zonder veel verbeelding niet. Waarom zijn ze creatief? Omdat ze met dat waarnemingsorgaan in situaties voelen in welke richting het zou moeten gaan en daardoor vernieuwen ze, vinden ze iets uit.

Wie ziet er wat van? Welke kleur zie je? Wie durft er zich riskeren aan een kleur? Iemand zegt: dat is paarsblauw. Hoe ver, kom het hier vooraan tonen hoe ver de aura van N. zich heeft uitgebreid. Kom rustig naar hier, niet te geweldig want je komt in de uitgebreide aura. Welke vorm heeft de aura? Sikkelvormig. Ik ga daar niet in steken, want dat zou N. pijn doen. Kijk naar de hoofdaura, je kent de heiligenbeelden met die aura's. De aura verplaatst zich meer in de breedte en rondom haar lichaam. Wie zou die kleur hier kunnen raden, want dat is een soort van raden he, dat is wichelen, d.w.z. ik zie het niet biologisch en niet natuurkundig, maar ik zie het met mijn verbeelding, en met mijn denkende geest.

Zou jij je durven riskeren? Eerste indruk he? Paars, Lichtblauw, inderdaad, maar jij bent daar bijzonder begaafd voor he. Ieder mens is op dat punt begaafd, maar de ene meer dan de andere, maar onze beschaving onderdrukt en verdringt dat en daarmee komt dat weinig of niet tot uiting.

N. heeft een eigenaardige begaafdheid, al wat voedsel is, als zij dat manipuleert, wordt opgeladen met haar kracht. Het is daarmee dat bij een primitieve cultuur het bereiden van eten altijd ritueel gebeurt. Nooit zo brutaal, dierkundig, zoals wij dat nu doen, omdat die culturen wisten dat de levenskracht van de mensen die daarmee bezig zijn, daar in gemengd is en diegenen die eten en drinken, hun levenskracht ook bevordert of tegengewerkt wordt. Wat voor kleur hangt er nu zo, ja... ? Allé, dat komt onmiddellijk in uw denken en verbeelding, maar ongelukkigerwijze, moderne mensen beginnen zich af te vragen ben ik wel juist en dan ben je dat weerom kwijt. Die eerste indruk is de juiste. Je laat u gewoon gaan. Achteraf kun je er over discussiëren. Wat voor kleur hangt er nu als je aan die appel denkt? Geel. Zijn er die een andere kleur vermoeden? Groen. Niet iedereen ziet dezelfde kleur. Waarom? Omdat de benaderingswijze van mens tot mens verschilt. Je zult op zo'n aantallen misschien een kleur of vijf zes hebben, dat wil niet zeggen dat het niet objectief is, maar de ene ziet meer dan de andere en anders dan de

ander, dus reageer nooit met te zeggen: ja maar er is onenigheid dus is het subjectief, dat is niet waar, de mensen verschillen in het vermogen om dat op te vangen.

Ben je nu rustig? Je ziet dat het niet lang duurt he. .. Nu ga ik een beweging maken en let op uw lichaam. Zijn er die die beweging voelen? Er zijn er zeker die dat voelen. Ik zal ne keer een andere beweging maken. Zijn er die dat voelen? Dat is moeilijker, als het traag is en van binnen naar buiten... ja het hoofd he, als ik voort doe zou het aan N. koppijn geven. Heb jij regelmatig koppijn of zijn er in uw onmiddellijke omgeving mensen die koppijn hebben? N. knikt ontkennend. Dan zijn er in de zaal die koppijn hebben, want in deze toestand vangt N. dat allemaal op. Als iemand optreedt als genezer of om een diagnose te stellen moet er eerst die wolk zijn, energie, materie informatie, eens dat die wolk er is, is uw waarnemingsvermogen verandert, men stapelt in zich dingen op.

Het is daarmee dat genezers achteraf zelf onwel kunnen zijn en dat kan uren, dagen, weken duren dat dat in u hangt. Voel jij daar iets van? Ik moet eerlijk zeggen dat ik nog nooit iemand tegen gekomen ben gelijk N. Ze is niet groot, dat is altijd een voordeel, en ze heeft een eigenaardige weerstand. Zij kan zwaar zieken incasseren en op dat terrein er nauwelijks iets van voelen en ondergaan dat onaangenaam is. Eigenlijk zou dat een ideale verpleegster zijn.

Wacht, Wie wil er nu een keer op mijn middenvinger nijken om de energielijnen van de acupunctuur bloot te trekken? Geen schrik hebben he. Het moet iemand anders zijn dan N. Is er nu niemand? Je moet maar juist tasten, aftasten, bij totaal zieke mensen is dat één dun zwart streepje of lint. Bij gezonde mensen kan dat per vinger zo breed zijn. Hoe gezonder hoe breder, maar bij zieke mensen, ja dat verschrompeld dat tot een zwart streepje.

Ge mag geen schrik hebben. Ik zal me zo zetten dat je kunt zien. met uw twee duimen, ga maar zachtjes, niet hard, tot hier, zijn er die dat voelen.. als ingreep, en keer terug, zo maar traag, .. zijn er die die beweging voelen?... Ja, nu hou je stil, je houdt uw handen open, voorzichtig. Wat voor kleur zit er hier, in die fijne stof die een sprong maakt, die rond N. gaat, de aarde in? Iemand zegt 'groen'. Ja die eerste indruk is de juiste, maar in het Westen: vraagt men zich teveel af of het wel waar zal zijn? Zou ik er niet nevens zijn? Men heeft teveel schrik om fouten te begaan. Uw zielelichaam begaat geen fout. Achteraf kun je zeggen: wat betekent dat groen? Dan begin je het zuiver rationeel te verwerken, maar die eerste indruk is de juiste.

Nu neemt N. contact met mijn zielelichaam. Beide zijn gefusioneerd. Eigenlijk zijn het de vingers van N. die ik U overdraag en jij tracht contact te hebben en na een tijd gaat er een kleur in uw geest opkomen. Je mag zelfs een goed nijpen om contact te hebben want je duwt dat werkelijk bloot. Ik zie het ze heeft het al vast. Het is blauw maar eerder naar de lichte kant. Goed, prachtig, dus je ziet, ...

Ik heb u gesproken over het feit dat de mens twee zielelichamen heeft. Men heet dat astraal en etherisch. En het etherische als je sterft gaat dat mee met het stoffelijke overschot. Als iemand net begraven is op een kerkhoven zien sensitieven daar slingers van fijnstoffelijkheid. Vandaar dat je sensitieve mensen met geen stokken op een kerkhof gaat krijgen. Omdat ze dat in zich voelen trekken en dat is geen aangenaam gevoel. Hetzelfde gedurende de begrafenis zelf. Sensitieven gaan niet te dicht bij de kist staan als het enigszins mogelijk is omdat de kist dat uitstraalt. En dat vermoeit.

Het astrale type van fijne stof sterft niet, dat is onsterfelijk, dat maakt de schim uit, welnu de linkerkant en de rechterkant van dat etherische zielelichaam dat sterfelijk is, heeft twee kleuren. Deze kant is meer groengrijs en de andere kant is meer roodachtig grijs. Ik trek daar uw aandacht op, je kunt dat nooit in teksten toelichten, je moet dat demonstreren. Dan onthoud je dat...

Wat denk je dat er gebeurt met dat zielelichaam van een patiënt als de verpleegster van de ene kamer naar de andere gaat en de veelgebruikte thermometers uitdeelt. Ze worden nadien wel chemisch gezuiverd, maar het fluïdum, het zielelichaam van de zieken blijft er in hangen. En dus wordt zo een thermometer een opeenstapeling van kleine dosissen zieke zielestof, die van de ene patiënt naar de andere gaat.

Ik zal het maar zeggen, ik heb dertig dagen alleen op een kamer in een ziekenhuis gelegen en alle dagen zijn ze daar. Twee keer per dag komt men uw koorts opmeten. Wat denk jij, waar word je getroffen als je een thermometer hier onder de arm steelt? Wie heeft daar een vermoeden van? Je doet alsof je de thermometer insteekt die u gegeven wordt door een verpleegster. En je denkt aan uw fijnstoffelijk zielelichaam. Waar werkt zich dat uit? In welk deel van het lichaam? De meeste hebben al een intuïtie. Iemand zegt; het hart. Zijn er die een andere indruk hebben? Iemand zegt: de rug . Ja, inderdaad, weet je waarom, dat verschilt van vrouw tot man. Bij vrouwen in de rug, bij mannen in de hartstreek. De geslachten spelen ook een enorme rol in die dingen. En

dat komt omdat een vrouw op dat gebied veel opener is en dat trekt in haar chakra's. In de ruggengraat van beneden naar boven zijn er openingen die wervelbewegingen maken. De ene beweging is zo dat energie vanuit de kosmos opgenomen wordt en in de mens trekt de andere is zo dat energie uitgestraald wordt. En dat heet men met dat Oosterse woord 'chakra'. Een juiste Nederlandse term zou zijn wervelkanaal maar dan in twee richtingen. Alle verrichtingen van lichamelijke en stoffelijke aard weerspiegelen zich in die ziel, echter niet in het pure 'ik' want dat is uitsluitend geestelijk, immaterieel. Wel in dat fijnstoffelijk lichaam, vooral in het etherische.

We gaan een beetje rusten. N. ben je niet te moe? Niet slaperig? Je weet het nog, als iemand zwaar energetisch geladen is, is hij slaperig. Mensen die niet goed slapen missen van die fijnstoffelijke energie. Dan zijn ze nerveus en liggen te woelen. Het slaapmiddel is dus: het uit de kosmos trekken van die energie. Hierbij help een trinitair gebed. Ieder gevoel van gevaar trekt weg, van zorg, dat vervluchtigt allemaal en men slaapt in.

N. tracht nu voorzichtig recht te staan en dat lukt vrij gemakkelijk. Zijn er die die beweging voelen? Dat is het verschil met u he, zij heeft nu zodanig veel fijne stof en energie dat zij niettegenstaande haar zwaar geladen slaperige toestand, toch vlot kan opstaan. Dat is het verschil tussen mensen. Ongelooflijk hoe individueel dat is.

Nu begrijpt jij waarom de alternatieve geneeskunde alle medicatie liever individualiseert. Als ik in een apotheek kom, om een medicijn te halen voor in te slapen, of iets nodig heb voor de spijsvertering te bevorderen, zo een medicijn is bijna altijd onvolledig en kan met wat anders aangevuld worden. Het werkt b.v. beter als je ook nog denk aan de medicinale en fijnstoffelijke werking van een plant of twee en die dosis moet niet meer zijn dan b.v. een vierkante mm van een stukje van die plant. De juiste plant zal in uw geest en verbeelding opkomen, je zal daar niet moeten naar vragen. Aan de apotheker vraag je dat niet. Als ge thuis komt zoek je in een medicinaal plantenboek op wat u van nut kan zijn en die neem je dan met uw medicijn van de apotheker. Praktisch altijd zijn er een paar planten die er moeten bijkomen, in hele kleine dosis, minder dan mm<sup>2</sup>. Het gaat niet om de biologische werking, wel om de fijnstoffelijke. Als het vloeistof is, een plantenextract b.v., kan dat in thee, of een druppel op uw pols. Waarom, omdat dat zo fijnstoffelijk onmiddellijk in uw bloed komt.

Vrouwen zijn bezorgd om hun lijn, ik kan dat begrijpen. In vele gevallen is zwaarlijvigheid de biologische reactie voor serieuze psychische problemen.

Was het niet door verdikking dan moet men de psycholoog raadplegen. Het biologische lichaam is een soort van opvangsysteem dat psychische moeilijkheden omzet. Men noemt dat psychosomatisch. Somatisch wil zeggen lichamelijk. De oorsprong is in het denk en gemoedsleven, maar het wordt 'soma' het Griekse woord voor 'lichamelijk'. Als je plots puistjes krijgt of wat weet ik, in veel gevallen niet in allemaal, kan het ook besmettelijk zijn. De oorzaak kan een overbelast zielelichaam zijn en het biologische lichaam 'verwerkt' dat via die puistjes. Dus is dat niet zo negatief te zien.

N., is die slaperigheid daar nog? We gaan vertrekken he. Als ze nu te geweldig beweegt zou dat niet goed zijn. Met mijn gedachten laat ik ze nu progressief uittreden .. want de gedachte speelt een hoofdrol. Het is daarmee dat antieke en archaïsche godsdiensten zeggen: let op uw gedachten. Gedachten zijn meer dan pure ficties. Ze beïnvloeden uzelf vooral op dat fijnstoffelijk gebied. Ik ga me nu zachtjes verwijderen. Voel jij daar iets van N. ? Als ik mij verwijder.. Of niet? N.: Het is koud.

Mensen die kouwelijk zijn, dat is praktisch altijd omdat hun zielelichaam beneden peil is. Wacht he, mensen die altijd kou voeten hebben en zo, we gaan dat nu activeren. Ontbloot eens uw armen, ja alle twee. Kijk hoe ik dat doe, er een beetje in kneden, maar rustig, want ze mag geen kou krijgen, ..... begint ge warm te krijgen?... Ik ga me nu verwijderen, niet te geweldig, .. is nog koud? Altijd een beetje he. Eigenlijk is N. een ideaal proefpersoon. Knijp in mijn armen, nog, zo onttrek je energie van mij en die komt in u. Knijp maar nog, tot wanneer je begint zweverig te worden. Nu perst ze letterlijk uit mij die energie. En wat voelt ge nu? Koud? Heb je warm? Je hebt het gezien, mijn afscheid, ik mag N. niet lossen zonder dat ze een nieuwe dosis van energie uit mij geperst heeft. Dat is simpel, en ze heeft gelukkig haar nagels in mij gezet want juist onder die nagels is er een soort van toevoer die zeer sterk is. Ja, ik denk dat het goed is, oogjes open, lach ne keer naar iedereen. (algemeen gelach).

Dus ik denk dat die begrippen fijne stof, levenskracht en energie dat die meer beginnen te leven en ik denk ook dat je ziet hoe deskundig dat dat moet gebeuren. Anders bega je fouten. Als ik ze met kou naar huis laat gaan, dan zal ze het de hele nacht nog koud hebben, en zich niet kunnen verwarmen, tenzij met een likeur. N. heeft een sterke occulte structuur. Ik heb nu opzettelijk mijn toevoer van energie naar haar even opgeschort en ik wist bijna zeker dat ze ging zeggen dat ze kou kreeg.

Iedereen in het klaslokaal is mee in haar getrokken. Het gevolg is, het kan gebeuren dat N. deze nacht dun slaapt, d.w.z. slapen en niet slapen, en dat je in je slaap overwegend bewust zult voelen. Maar je zult je morgen weer fris voelen. Je hebt nu een dosis energie opgedaan van mij en je hebt ze ook verspreid, van mij uit naar iedereen in het klaslokaal. Want de achtergrond van dit experiment is ook dat jullie allen bestand zouden zijn tegen kinderen die u bij uw lesgeven zouden uitputten. Iedereen heeft zo'n kinderen in zijn of haar klas. Je hebt kinderen die lief zijn, maar je hebt er andere die u bijzonder kunnen uitputten. Wel, de inwijding die jullie allen hebben meegemaakt bij dit experiment, is bedoelt om u tegen zulke uitputting beter te beschermen.